

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2 40

Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2—

Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

REDACTIA

și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileră.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730

ROMÂNUL

Congresul internațional al raselor

(Raport special pentru „Românul“)

Londra, 28 Iulie 1911.

Cunoscându-se din pregătirile patrioților șovinisti maghiari, apoi din programul Congresului, importanța mare a acestei adunări internaționale, partidul național român din Ungaria și Transilvania, s'a îngrijit prin comitetul său, ca poporul român de sub Coroana Sf. Ștefan să fie reprezentat la acest Congres.

Așa a venit la Congres părintele dr. Vasile Lucaciu.

Regatul României, institutele mari culturale, n'au aflat de cuviință a se reprezenta. Totuș, neobositul luptător pentru unitatea culturală a Românilor, d. Al. D. Florescu, n'a pregetat a lua asupra sa rolul important, de a se prezenta la acest Congres internațional, să fie cel puțin un martor din Regat, care să aducă veste despre cele ce se vor întâmpla aici, poate în comptul politic, economic și cultural al rasei române.

Pentru că bine trebuie să se știe, că șovinismul politic maghiar, precum obrăznicia semitică a alianței israelite, a căutat și acum să poată strica renumelui național românesc, precum și intereselor mari economice, politice și culturale ale neamului românesc.

De aceea, guvernul din Budapesta în comunicate oficiale, a arătat însemnătatea acestui Congres, și a designat pe cei mai de samă oameni ai curentului șovinist să reprezinte Ungaria. Nu Ungaria reală, alcătuită din mai multe națiuni, ci Ungaria șovinismului maghiar, precum ar vrea ei să o prefacă. De aceea a obligat pe Berzeviczy și Apponyi, cei doi maniaci ai culturii șoviniste maghiare și dușmani ai culturii popoarelor nemaghiare din țară. Sub conducerea lor au venit neaoși Maghiari: Alexandru Giesswein, Carol Zipernowszky, Villibald Seemayer, Leopold Katscher, dr. Bartolomeiu Kohlbach, A. Timon și Navratil, precum vedeți o ceată de șoviniști, fiii altor națiuni, cari pentru interese personale, și din întâmplarea circumstanțelor politice, s'au lăpădat de neamul lor, și vreau să fie considerați drept Maghiari.

Nu le-a succes însă manopera nici într'o privință de astădată. Pentru că îndată ce s'au prezentat în această mare societate internațională, Italienii, Francezii, Elvețienii, Austriacii, au făcut strâmtă cunoștință cu părintele Lucaciu și cu d. Florescu, și așa a fost ocaziune bine ve-

nită de a demasca tendințele șovinismului maghiar, diametral opuse principiilor mari umanitare, ce trebuie să conducă un Congres internațional, numit al raselor.

Intrăm în medias res. În 26 la ora 10 a. m., Lordul Weardale deschide Congresul printr'o însuflețită cuvântare, salutând de bunăvenire pe toți reprezentanții tuturor neamurilor de pe pământ, cari s'au prezentat la acest Congres. Reclamă ideea frățietății pentru toate rasele și pentru toate națiunile, cari formează omenirea și se pronunță pentru respectarea drepturilor naționale a fiecărui popor, cari nu pot fi nici restrânse, nici micșorate prin nici un fel de considerațiuni politice, fie de Stat, fie de altă natură și condamnă cu energia convingerei orice heghemonie sau supremație a unei rase față de altă rasă, a unui popor față de alt popor. Politica nu poate să răpească drepturile inalienabile ale popoarelor, isvorite din legile eterne ale firei, care a dat viață tuturor popoarelor.

Firește, a fost răsplătit cu aclamațiuni entuziaste din partea întregului Congres.

Era o priveliște impunătoare și încântătoare, să vezi întrunite în Congres toate rasele de pe pământ prin reprezentanții lor. Albi, Negri, Galbeni, Roșii, Muiați, Mestii, toți în costumele lor originale; apoi Europeni, toate națiunile, Mongoli, Chinezi, Japonezi, Arabi, Sudanezi, Congolini, Indieni, Transvalieni, și toți cu însuflețire de nedescris aclamă libertatea, egalitatea și frățietatea popoarelor.

Nu mă ocup cu descrierea acestui tablou neuitat: trebuia văzut, ca să-ți poți face o idee cât de primitivă.

La discursul prezidial au dat răsunset prin vorbiri de salutare reprezentanții oficiali ai guvernelor.

E de observat, că statele n'au fost reprezentate prin trimiși politici oficiali, ci au trimis reprezentanți institutele științifice din toate țările: Academiile, Institutele etnografice, Universitățile.

Așa au defilat înaintea congresului reprezentanții marilor instituțiuni culturale din toate statele, Franța, Italia, Belgia, Austria, Germania, Asia, Africa, America, Australia.

A lipsit reprezentarea oficială a României.

După aceste a intrat Congresul în desvoltarea programului său.

Reprezentanții universităților și ai institutelor culturale au început a-și desvolta

fiecare temele lor științifice, cu care se înscrieseră. Unul din punct de vedere al Antropologiei, altul din al Sociologiei, altul al Dreptului public, altul iarăși din punctul de vedere mai înalt al umanismului și al dreptului firesc, au pertractat una și aceeaș chestie a raselor, a popoarelor, a națiunilor, cari alcătuiesc omenirea. Toate vorbirile au culminat în proclamarea libertății absolute și fără restrângere a raselor, fie că se numesc națiuni, fie că constituie popoare, sau le cheamă naționalități.

Vom da câteva specimene.

Venerabilul profesor dela universitatea din Roma, d. Sergi, care a constatat că există deosebire între rase din punct de vedere antropologic, adică între rasele mari numite ariane, turanice, mongolo-indiane, negre, galbene etc. *Europenii din punct de vedere antropologic formează aceeași rasă, excepțiune fac singur numai Maghiarii din Ungaria, cari nu sunt Europeni.*

Zbiciuiește apoi cu biciu de foc, acest venerabil bătrân, opresiunea ce se face din rațiuni politice față de alte popoare convețuitoare, așa osândește opresiunea Rutenilor din Ucraina rusească, sau opresiunea tiranică a Românilor din Basarabia din partea puterii politice rusești; asemenea condamnă opresiunea națiunii române din Ungaria din partea șovinismului maghiar.

Venerabilul Angelo de Gubernatis, cu voce tremurândă de bucurie, a salutat în congresul acesta începutul realizării adevăratei înfrățiri a popoarelor și a zis cu emfază răpitoare, între altele: *„Să nu creadă nimeni, că politicianismul isvorit din vederi mărginite de interese de stat sau de rasă, dă drept de heghemonie sau supremație unui popor asupra altui popor. Aceste tendințe monstruoase trebuie să dispară de pe suprafața pământului și din viața popoarelor“.*

Președintele congresului internațional pentru pace și libertate a popoarelor, d. Emil Arnaud, din Berna, a pronunțat o perorațiune sublimă, pentru libertatea politică a popoarelor. *„Să nu creadă cineva, că e destul să se spună, că într'un stat există libertate individuală, pentru ca să fie rezolvată chestia libertății popoarelor. Nu numai indivizii, ci popoarele, complexul indivizilor, trebuie să fie libere, căci e absurd să zici, că omul ca individ e liber, iar ca fiul unui popor e supus altui popor. Noi revendicăm libertate deplină pentru toate popoarele, libertate*

pentru viața lor culturală, economică și politică“.

Asta a spus-o de-adreptul la adresa fanfaronului nostru politic, contele Albert Apponyi.

Un alt profesor ilustru de la Universitatea din Londra, Sir John Macdonell și-a tipărit studiul său asupra rasselor din punct de vedere al Dreptului internațional. El zice între altele: „Je cite presque au hasard les questions de races qui cont d'actualité: la condition... des Roumains en Hongrie, les Macédoniens et les Arméniens en Turquie...” („Citez așa la întâmplare chestiunile de rassă, cari sunt de actualitate: *Condițiunea Românilor în Ungaria, Macedonenii și Armenii în Turcia*“) și pretinde vindecarea acestor nedreptăți, căci vatămă umanismul și civilizațiunea europeană.

Aceste date și în general spiritul, care a domnit în acest congres pentru afirmarea și revendicarea libertăților pentru toate popoarele, au fost mai mult ca îndestulătoare, ca reprezentanții șovinismului maghiar să umble cu capul aplecat și umiliți.

S'au consfătuît ca să combată afirmațiunea din Memoriul celebru al profesorilor Macdonell și Sergi. Câți-va jurnaliști jidani cu ceilalți slavo-germano-maghiari de față, s'au sfătuit să desavueze pe acești iluștri profesori în fața congresului. Din întâmplare a dat peste ei părintele Lucaciu și i-a advertisat serios să nu provoace discuțiuni pentru apărarea șovinismului de rassă din Ungaria, pentru că tot ce se zice despre opresiunea Românilor, e adevăr curat, despre care el, părintele, va da dovezi și va face mărturisire înaintea Congresului. Văzându-se astfel înfrânați, au gândit să se răsbune asupra părintelui.

Iată cum: Discursul părintelui Luca-ciu era anunțat pentru a doua zi a congresului în ședința a IV-a. Când s'a prezentat părintele la secretarul Congresului, d. dr. Spiller, acesta i-a spus cu o jenă foarte vădită, frecându-și mâinile, că nu știe cum va fi, să ajungă la cuvânt, *pentru că i-s'a spus, că voiește a ataca pe*

Maghiari, pentru că voiește, așa i-s'a spus, a provoca discuțiuni neadmisibile în sânul Congresului, de politica actuală militantă în Ungaria, etc.

Așa s'a descoperit, că s'a pus la cale ceva în contra Românilor. Cine a fost intrigantul, încă nu s'a descoperit.

S'au pus apoi la cale demersurile cerute, și discursul părintelui Lucaciu, s'a pus la ordinea zilei pentru ziua de 28 cur. la ora 12 a. m. când era Congresul mai număros.

Prin această intrigă s'a provocat mare interes pentru discursul părintelui și cauza românească.

Inchipuiți-vă prezentarea lui resolută de Român, vorba lui dulce și aleasă și vă puteți explica *furtuna de aplauze, ce a urmat în Congres după terminarea discursului său.*

Prin lucrarea neobosită a d-lui A. D. Florescu, conferința a fost dată publicității în limba franceză și distribuită între membrii Congresului.

Nemărginită a fost bucuria marilor nostri prieteni *Angelo de Gubernatis, Sergi și Emil Arnaud* și a altor domni și doamne, albi și negri, cari au luat cunoștință despre rolul însemnat al neamului românesc la porțile orientale ale Europei și ce importanță are când se prezintă ca o rassă unitară, deși împărțită în mai multe state, ca o unitate culturală cu 12 milioane de suflete românești.

În ziua de 28 la 8 ore seara a avut loc banchetul festiv al Congresistilor, la care d. A. D. Florescu a ținut următorul cuvânt:

„Doamnelor și Domnilor.

Pentru că la condițiunea de membru al Congresului, pe care îl inaugurăm în anul acesta la Londra, întrunesc ca cetățean român pe aceia de a putea reprezenta în fața acestei simpatice societăți națiunea română, care are atâtea titluri de a figura acolo unde se desbat marile chestiuni, cari fac obiectul acestui important congres, cer favoarea de a pronunța câteva cuvinte spre a vă aduce salutările

fraților mei din patria mea română ca și pe acelea ale tuturor Românilor aparținând marei familii, care constituie naționalitatea noastră. Mă simt fericit, de a putea releva în mijlocul acestei distinse adunări, că principalele idei pe cari ne propunem aici a le realiza pentru fericirea omenirii, au fost din timpii cei mai depărtați realizate atât în patria mea cât și în spiritul public al națiunii mele; astfel au fost: libertatea absolută a cultelor și respectul dreptului și a vieții omenestii, cari au constituit o caracteristică a spiritului nostru public și au fost fundamentul organizării noastre politice. Acesta este adevărul adevărat ori cari ar fi însinuările răuvoitoare contrarie Istoria trecutului precum și faptele din prezent, sunt proba cea mai bună.

Beau pentru realizarea ideilor reprezentate de acest Congres, în viața tuturor popoarelor și pentru triumful libertăților naționale spre fericirea omenirii întregi și în narticular a acelor frați ai noștri, cari actualmente nu beneficiază de efectele acestor generoase principii. Ridic acest pahar în onoarea nobilei Englitere și a demnilor săi reprezentanți, inițiativei căroră se datorește această importantă operă.

Trăiască lordul Weardale, ilustrul președinte al Congresului“.

Actualitatea autonomiei naționale române

de dr. Cassiu Maniu

Prin cultura română originală vedem că suntem frați de un sânge cu italienii, francezii și spaniolii, și că suntem odrasle a gîntei latine, izvor veșnic de avânt cultural. Știu prea bine tiranii neamului românesc, că toată puterea noastră este aceasta cultură românească, pentru aceea numai unde pot o înădușesc, se fac a o disprețui, cu cerbicie ignorează pe români și tot ce eromânesc, și dacă s'ar putea ar decreta arderea tuturor opurilor lui Mihail Eminescu, Alexandru Vla-

După zece ani

De Const. A. Giulescu

I.

Ce frumoasă și cuminte era Tili, Tilinca svăpăiată, cu rochița scurtă și umerii goi!

Ca două răsuri de pădure îi înfloreau obrăjii. Ca o căpșună pârăguită îi era gura, gura ucigătoare. Și ca două albastrele răsărite în marginea unui lan de secară îi erau ochii, ochii negrii de dulci, cari clipeau arar la umbra părului galben și moale ca mătasa porumbului.

De cum intram în linia tarinei, mă și zărea din pridvorul casei. Și pe când urcam încet cărarea șerpuită ce duce pe sub aleile de plopi, ea îmi alerga voioasă în cale, cu brațele întinse și cu părul vâlvoi.

De departe îi auziam pașii mărunți clipicind pe poteca împietrită. Mă prindea cu amândouă mâinile de peste genunchi, își da pe soate căpșorul blond ca un pufulete de păpădie, și râdea cristalin, arătându-și dințișorii albi, albi ca niște bobite de mărgăritar.

Eu o ridicam în brațe și îi sărutam obrăjii amândoi. Și pe când își lipea capul de umărul meu, uitându-se pieziș la mine, simțiam cum îi bate inima ca la o turturică prinsă.

Și o duceam așa până sus în pridvor, unde o aruncam în pătucul moale cu perinuțe de puf, legate pe la colțuri cu frunze roșii meșteșugit înodate. Ori o lăsam în brațele bunicului Pâr-
v

vădușcu, care o da huța pe genunchiul noduros, și o săruta pe frunte zicându-i:

— Păpușica moșului, ia zi tu cântecul pe care l-ai învățat dela moșu.

Tili, se uita întrebătoare când la mine când la bunicul Pârăv, și numai când o rugam și eu să cânte atunci începea:

Pe sub deal pe sub pădure,
Trec mândruțele la mure.
Pe sub deal pe sub vâlcele,
Trec și dorurile mele,
Sărmanuțele de ele!

Când isprăvea cântecul, sărea de pe genunchiul bunicului și venea lângă mine.

Eu mă prefăceam că nu o bag în seamă, îmi făceam de lucru cu nasturii dela haină ori cu ciucurașii dela masă.

Ea se așeză în fața mea, se apleca pe marginea patului privind-mă pe furis, apoi văzând, că tot nu o iau în seamă, zicea supărată:

— Să știi, că n'am să mai cânt niciodată, bunicuțule.

— Dar de ce, fata moșului, o întrebă bătrânul, scuturându-și ciubucul de scrum?

— Uite așa, n'am să mai cânt. Nici n'am să mai dau fuga să-i ies în cale când o mai veni pe la noi.

Și în vreme ce mă privia supărată clipind șiret din ochi, bunicul Pârăv grăia, făcându-mi semn cu coada ochiului:

— Așa să-i faci fata moșului, de ce te năcăjește?!

Eu mă sculam atunci de pe divan, îmi căutam pălăria, și luindu-mi rămas bun dela bunicu, mă prefăceam că plec.

Din urmă îi auziam piciorușele mici scoborând scara, și plecându-se pe marginea stălpului de lemn îmi zicea:

— Ce, te duci? Haide nu pleca! Am să cânt iară. Spun și poezia care am învățat-o dela tine. Numai nu pleca.

Și pe când începea să cânte iar, eu mă întorceam din cale zâmbitor, o prindeam iar în brațe și îi sărutam ochii lăcrămați.

Doamne, și-mi părea așa de rău, că o năcăjeam!

Tili, Tili cât de bună și cuminte erai tulli

II.

Odată, îmi aduc aminte, eram tustrei în grădină. Răsărise luna deasupra luncilor de răchiți. Bunicul Pârăv îmi povestea din vremea războiului, pe când Tili alerga printre flori să prindă un fluture de noapte. Într'un colț al grădinii se legăna un mănunchiu de gherghină, iar pe dealul viilor cântau greierii și băteau tocăliile. Era o noapte senină de toamnă.

Când bunicul Pârăv îmi istorisea cum fusese rănit la atacul Griviței, ne trezim cu Tili alergând pe cărările grădinii de abia putând să-și țină răsuflarea. Când a venit între noi, ținea în mână o insectă pe care o prinsese din zbor. Flu-

buță, Gheorghe Coșbuc, Barbu Ștefanescu Delavrancea, Nicolae Iorga, Mihail Sadoyeanu, Ion Luca Caragiale, Mihail Cogălniceanu și ale altor genii încununați cu stelele nemuririi. Pentru acest motiv ne persecută cultura, școalele, scriitorii, ziariștii.

Prin bogăția română este asigurată existența materială a neamului, la care despoții atentează cu dări grele, din cari nu ni-se întoarce nici un ban. Prin gospodăria deamă de un neam atât de nobil se propagă dragostea și iscusința muncii economice, industriale și comerciale și se face neatârănarea financiară a întreg neamului, de care li-e frică tiranilor mai tare decât de tunurile și aeroplanelle române.

Prin forța morală ne apărăm chiar sufletul, — onoarea lui — integritatea lui — neapărată delă însuși ziditorul puterii de gândire și de simțire omenească.

Cel ce vrea să-ți fure sufletul, nu are decât să-ți slăbească rezistența morală și să-ți corumpă simțul estetic național înăscut.

Literatura și arta națională sunt surori nedespărțite ale puterii morale a sufletului unui neam. La un popor democratizat nici când nu vor înflori aceste manifestări esențiale ale sufletului original național.

Aceasta o știu prea bine tiranii și despoaie neamul de libertate, de autonomie națională, fiindcă astfel au prilejul de a deșosi neamul, de a-l exploata, pentru ca în sfârșit să fie prada demoralizației, dacă acel neam nu are fiii, cari în mijlocul corupției generale și-au putut păstra și întări forța morală și cea estetică, aceste două aripi ale sufletului, ale geniului creator pe toate terenele.

Credem, că revoluțiunea spirituală actuală românească nu este fenomen trecător, ci este o reacțiune — se poate încă înconștientă la mulți — față cu năpasta formelor politice actuale despotice, ce răscolească din afunzimi nemăsurate întreg sufletul neamului românesc.

Credem că răsvrătirea aceasta a în-

suș geniului românesc împotriva celor ce vreau să taie cele două aripi ale spiritului, ne va aduce mai aproape de ceasul sfânt al libertății prin puterea și entuziasmul ce-l dă spre luptă. Preamăriți vor fi pururea acești întâi răsvrătitori ai neamului: poeții și scriitorii săi nemuritori. Autonomia politică este apărătoarea neatârănării religioase, școlare și celei superioare spirituale ale unui popor. Căci fără libertate nu există progres moral, cultural și literar-artistic. „Libertatea este aerul spiritului“, — zicea cu pătrundere Voltaire.

Prin urmare toți, umăr la umăr să muncim pentru răspândirea literaturii, artei și presei române.

Mai înainte de toate prin aceea, că ne vom scobori la analfabeții noștri pentru a-i instrui, pentru a face din poporul nostru analfabet un popor la fel cu cel norvegian, în răstimpul cel mai scurt.

Atunci când și poporul țaran va putea ceti scrierile acelor mari spirite ale neamului, va fi rezolvită problema libertății neamului nostru. Numai față cu un popor analfabet se pot astăzi aduce legi ce palmuesc întreaga fire omenească, ce subminează însuș sufletul omenească prin încălcarea drepturilor sale dumnezeiești la moralitate și sentimentul frumosului și binelui național; un popor ce cetește, se deprinde a cugeta, va fi prevăzător, și dintr'o armată ce dormitează, devine o tabără încheată, vigilentă și entuziastă.

Preoțimea, învățătorimea și tinerimea academică ar trebui să pună azi la oparte deprinderile normale ale vieții, căci trăim timpuri epocale. Ei ar trebui, ca fără amânare să înceapă la sate cursurile de instruire a poporului românesc. Prin munca aceasta ei vor face cu puțință zdrobirea lanțurilor ce ne țin încătușați și politicește și culturalmente. Aceasta e datorința cea dintâiu a generației tinere.

Ideia națională este temelia principiului modern al asocierii. Celce ține la ideia națională trebuie să iasă din cadrul strimț și deja prea obscur al unei vieți private, particulariste, la largul vieți sociale, căci numai munca socială poate

azi regenera neamurile pe orice teren. Să asociem toate inițiativele individuale pe aceste trei tărâmuri ale înălțării neamului românesc, căci numai mulțimea puterilor noastre orânduite sub raportul cuceririi libertății naționale ne va aduce dreptul autonomiei naționale. Numai astfel își va recunoaște puterea despotică nemernicia sa în toată golătatea ei și va amuți la glasul sfintei libertăți!

Congresul internațional al rasselor și „Tribuna“

Știam, că orce ar face comitetul național, „Tribunei“ nu-i place. „Tribuna“ vrea să primenească. Locul d-lui dr. Teodor Mihali vrea să-l ocupe distinsul nostru fruntaș Sever Bocu, cel al părintelui dr. Vasilie Lucaciu vrea să-l ia neîntrecutul nostru literat Iosif Scheopul, de oarece și el este, sau a fost *unit*, iar în locul d-lui dr. Alexandru Vaida-Voevod are să ajungă „simpaticul stilist“ Ion Montani. Al cui loc vrea să-l ocupe talentatul tânăr *Eugen Goga*?

Acum s'a ținut la Londra congresul internațional al rasselor. „Tribuna“ cu nici un cuvânt n'a anunțat lucrul acesta, decât numai după ce am dat noi știrea în lume, că în reprezentanța națiunii noastre va participa acolo și va lua chiar cuvântul părintele dr. *Vasilie Lucaciu*. Numai atunci „Tribuna“, în câteva sarbede cuvinte a înregistrat și ea știrea aceasta. Se laudă, că a avut un corespondent special la Londra și *astăzi* publică, *afirmativ* din condeiul acestui corespondent, un *raport de trei coloane și mai bine*, cu litere minuscule, dar în aceeași zi, când noi *publicăm deja discursul părintelui dr. V. Lucaciu*, excelentul corespondent al „mondialei“ Tribuna vorbește despre toți negrii din Africa, dar despre părintele dr. *Lucaciu* nu amintește nici un singur cuvântel.

În aceleași zile însă „Tribuna“ aduce rapoarte chilometrice despre votul de în-

fluturile se sbătea să scape, pe când Tili îl alinta zicând:

— Ia te uită, bunicule, ce mare și frumos e! Samănă la ochi cu Bubică și la gură cu moș Dumitru. Are mustăți și sprâncene.

Dar, tot cercetându-l, îl scapă din mână. Fluturile făcu două, trei roate ca și cum ar fi fost beat, apoi își luă zborul, ridicându-se speriat în aerul liber.

Tili se uită după el întristată, ridicându-se la vârfurile picioarelor, părând că vrea să-l ajungă. Când nu-l mai văzu veni de se așeză între noi zicând:

— Mai bine că zbură, săracul. Era așa de frumos! Ba poate că-l așteaptă acasă și copiii lui, o fetiță așa mică cum sunt eu. Da, bunicule?

— Da, puica moșului. Are și el o fetiță ca mine. Dar nu tot așa de frumoasă și cuminte.

Ba da, tot cum sunt eu, răspuse Tili, venind lângă mine pe banca de lemn.

— Ia cântă-ne ceva „Tili“, i-am zis eu. Ori spune o poezie și lasă fluturile...

— Pe care s'o spun, m'a întrebat ea, dându-și capul pe spate.

— Pe care vrei, i-am răspuns.

Să spun „Miorița“... Or mai bine „Rugămintea din urmă“, pe care m'ai învățat tu.

„Da, da, spune-o.“

Eu și cu bunicul Pârveu ne ascuțisem urechile, pe când Tili se ridicase în picioare și sta zălmătată cu mâna de speteaza băncii.

Ne uitam câteșitrei unul la altul fără să scoatem un cuvânt. Văzând însă că nu mai începe poezia, bunicul Pârveu zise:

— Ei, de ce nu spui?

— Nu știu să încep, bunicule, răspuse Tili, după o scurtă tăcere.

Atunci am ajutat-o eu:

Ești schilav tot, un cerșetor

Și ea urmă mai departe:

Te întorci acum acasă.

Și ce flăcău frumos erai.

Dar ori cum ești ce-ți pasă!

Tu vei vedea iar satul tău și casa voastră 'n vale

Și biata mamă-ți va eși plângând în cale.

Aci iar s'a oprit. A urmat apoi o tăcere lungă, lungă...

Bunicul pierzând răbdarea a întrebat-o iar:

— Ei, mai departe?

Și după o clipă de tăcere, Tili răspuse:

— Bunicule, să mă ierți, dar mă gândeam la fluturile de adineoară.

O fi ajuns acasă, ori s'o fi rătăcit pe drum! Mi-ar părea rău, era așa de frumos, săracul!

— Ca și tine de frumos, fata moșului, a răspuns bunicul Pârveu, ridicându-l în brațe și sărutându-i obrazii rumeni ca fraga părguită.

III.

Trecuseră zece ani de atunci, în care timp nu o mai văzusem pe Tili.

Zece ani! Câtă schimbare aduc anii în viața noastră!

Venisem pentru câte-va zile la țară. Și chiar de a doua zi am luat drumul spre casa bunicului Pârveu Săndulescu.

Era un amurg de primăvară cu mirezme de flori și ierburi, când am intrat pe poarta țarinei. Tremura umbra plopilor pe cărare, și dungii de lumină viorie se resfrângeau pe umărul dealului. Frunzele își cântau doina, păsărelele cântecul și sufletul meu jalea.

Mi-au revenit atunci în minte, anii când Tili — svăpăiata de Tili, îmi alergă voioasă în cale.

Și cum mergeam pe cărare, trăind o clipă vremile de atunci mi-am zis:

„Acum trebuie să fie fată mare, Tili!...“

Totuși, nu știu cum, dar parcă tot așteptam s'o văd răsărind de unde-va, dintr'un desiș, din dosul unui plop, or gonind pe mijlocul drumului cu brațele întinse, cu obrazii bujorați și cu părul vâlvoi. Iar eu s'o ridic în brațe ca în vremea de demult, să-i simt inima svăcnind ca și atunci, și s'o sărut, s'o sărut pentru toți anii care m-au despărțit de ea.

Dar, nici când urcam pe scara de lemn ce duce în pridvor, nici când am ajuns în casă, Tili nu s'a văzut.

Bunicul Pârveu încăruntise, i se brumase

credere, ce i-s'a dat în Oradea-mare vicarului V. Mangra, *ca să știe publicul românesc cum se întărește poziția trădătorului tot mai mult în părțile bihorene.*

Dacă nu se face însă amintire despre părintele Lucaciu în raportul interminabil, dar atât mai sec al „Tribunei“, cu atât mai mult se vorbește despre dânsul în primarticolul „Tribunei“ de azi.

Vreți să știți, ce zice „Tribuna“, organul cel mai intransigent din „aripa stângă“ al partidului național? Iată: *„Resultatele congresului nu vor avea, decât o importanță de ordin pur platonice. Faptul reprezentării noastre la asemenea congres n'are altă importanță, decât aceea a datoriei împlinite. Numai naivitatea poate să-i atribue importanța unui triumf național. Ne place să credem, că comitetul nostru național împărtășește această convingere a noastră și că trimițându-l pe d. dr. Vasilie Lucaciu la Londra n'a socotit să-și creieze un titlu de glorie, ci numai să-și facă datoria“.*

Care va să zică, pe „Tribuna“ n'o doare de cele întâmplate la Londra, discursul părintelui dr. V. Lucaciu e fără nici o importanță, *lucrul principal este ca nu cumva comitetul național să-și creieze vr'un titlu de glorie, căci doară toate titlurile de glorie sunt rezervate în lumea aceasta d-lor Nicolae Oncu și Roman Ciorogariu, neprihănitul călugăr, care de prezent, cum suntem informați, petrece în misiune națională la Tekir-Ghiol.*

și fiindcă »Românul« aduce elogiile binemeritate „Leului dela Șişești“, pentru că a primit asupra sa sarcina atât de grea de a reprezenta națiunea noastră la Londra și pentru că a reprezentat-o cu atâta demnitate, „Tribuna“, bineînțeles, grăbește a satisface datorinței sale naționale timbrând elogiile noastre de „fetişism primitiv și grosolan“, iar pe d. V. Goldiş, fiindcă ar fi scris acel articol, îl numește „haiduc al pressei române“ și „Ioniță Tunsu“, al politiceii românești“.

În articolul nostru de sub întrebare se

cuprinde și următoarea frază: „Băieți imberbi, pungăși ordinari, cari au stat închiși pentru furt, falsificatori de poliți, au cutezanța obraznică să ieie în deșert numele Tău, (al părintelui Lucaciu, N. R.) și în asemănare cu Tine preamăresc, pentru bani, călugări veninoși și trântori naționali din cafenele.“

Nici nu am amintit numele Tribunei, cu atât mai puțin am numit vre-o persoană. Totuș „Tribuna“ afirmă, că cuvintele de mai sus sunt scrise „la adresa muncitorilor dela acest ziar“ (adecă dela Tribuna).

La această clasică ingeniozitate noi nu avem alt răspuns, decât pe acela al Măntuitorului: *Tu zici!* Trebuie cu toate acestea să protestăm încontra acestei generalizări, căci, după cea mai bună cunoștință a noastră, *generalizarea este — greșită.*

Nouă însă ni s'a destăinuit din nou rețeta: *cum se apără interesele națiunii române în contra partidului național român.*

Răspunsul

viceprimarului Vienei dr. Francisc Hoss

La primarticolul nostru intitulat „Viceprimarul Vienei“ din Nr. 152 al acestui ziar, primim dela d. Francisc Hoss, viceprimarul Vienei următoarea întâmpinare:

„Viena, 31 Iulie 1911.

Onorată Redacțiune!

Cu referință la ziarul „Românul“ din Arad, cu datul 13/26 Iulie, a. c., ce i s'a trimis, viceprimarul Hoss are onorul a Vă aduce la cunoștință, că dânsul nu poate să primească răspunderea pentru toate notițele cuprinse în singuraticile ziare din Viena asupra discursului său rostit în Arad, își ia totuș permisiunea a Vă comunica o notiță, care înfățișează starea lucrului în conformitate cu adevărul, rugându-vă să binevoiți a lua cunoștință despre aceasta.“

Eu o priveam în luciul ochilor albaștri cu scânteieri de stele învăpălate, și nu știu de ce nu-mi puteam stăpâni bătăile inimii și nu găseam cuvinte să-i răspund.

Oh! era frumoasă Tili! Frumoasă ca o floare răsărită în nopțile de primăvară!

Am stat multă vreme în fața ei fără să scot un cuvânt, căci nu-mi venea să cred dacă e tot Tilinca de d-mult, care-mi alerga nebunatică în cale, cu rochița scurtă și umerii goi.

Târziu își reaminti de toate nimicurile din copilărie și mă dojenea că am lăsat să treacă atât amar de vreme fără să caut s'o mai văd.

....Și am rămas cu ochii pironiți pe făptura ei întreagă. Mă învingea dorul să-i sărut obrazii rumeni, să-i mângâi fruntea senină, pe când ea să mă învalue cu privirea ochilor dulci, cari clipeau rar, sub umbra părului galben și moale ca mătasa porumbului.

Iar când m'am întors acasă la miez de noapte, și mi-am cercetat inima, numai atunci am văzut că în sufletul meu nu trăește decât Tili de demult, de acum zece ani, svăpăiata de Tilinca, așa cum era atunci, când bunicul Pârnu o da huța pe genunchiul gloduros, și când ne cânta cu glasul-i cristalin:

Pe sub deal pe sub pădure,
Trec mândruțele la mure,
Pe sub deal pe sub vâlcele
Trec și dorurile mele,
Sărmașuțele de ele!

Iată notița de sub întrebare:

„D. Viceprimar Hoss, care s'a prezentat la casa orașului, cu prilejul raportului asupra d-lătoriei sale a vorbit și despre vizita, ce a făcut la comunei Zaderndorf și Neu-Arad din apropierea orașului Arad și a făcut amintire despre rapoartele ziaristice, cari i-au venit numai azi la cunoștință. Auzind d-sa în Arad, că în nemijlocita apropiere se află mai multe comune nemțești, la invitarea primarului din Arad, și în societatea acestuia și consilierului comunal Doleschall a vizitat ambele comune nemțești Zaderndorf și Neu-Arad.

În ambele comune d-sa a fost binevenit din partea protopretorilor și a membrilor consiliului comunal.

În Neu-Arad s'a prezentat și deputatul Philipp, un țaran neamț.

Vizita aceasta n'a fost altceva, decât exclusiv un act de curtuozie față de frații Nemți. Cu această ocazie s'a făcut vorbă și despre afacerile naționale în general. Unii dintre Șvabi, între altele, au observat, că acum împrejurările sunt mult mai bune, decât mai înainte, la ceea ce d. viceprimar Hoss a observat, că-i place să audă lucrul acesta și ar dori numai, ca tot astfel să fie pretutindeni în Ungaria, vestea aceasta ar răspândi-o bucuros acasă. La excursiunea aceasta a fost de față și un ziarist, ca oaspe al primarului din Arad. Vice-primarul Fr. Hoss n'a avut asupra acestuia nici o influință“.

Luăm act de comunicatul d-lui viceprimar Fr. Hoss și-i mulțumim pentru afabilitatea, cu care a grăbit să ne răspundă. Spuneam în articolul nostru de sub întrebare următoarele: „Nu credem, că pe scaunul de vice-primar al Vienei să șadă un bărbat atât de neprecut, atât de ușuratic, care să și alcătuiască pe temelii atât de șubrede vederile sale despre lupta anevoioasă și desperată, ce o poartă popoarele nemaghiare din Ungaria în contra celor mai turbate încercări de a li se răpi limba și naționalitatea“.

Nu ne-am înșelat. Vinovat nu este d. Fr. Hoss, ci este deputatul dietal al Aradului-Nou, d. Johann Philipp, care ca mare meluc al celui mai șovnist guvern, bineînțeles în fața protopretorelui, acestui pașă turcesc, nu s'a sfiit a minți ori a pune pe altul să mințească, că în cele naționale acum la noi lucrurile merg mai bine, ca mai înainte. Dacă însă d. Hoss ar fi ceretat matricula orașului Aradul Nou, ar fi aflat, că băiatul d-lui deputat Johann Philipp nu mai este Karl Philipp, ci este Fülöp Károly și dacă d. Hoss îl va întreba pe e 10 ani pe acesta, de ce neam este, fie asigurat, că va primi răspunsul: *En magyar vagyok. (Eu sunt Maghiar).*

Contele Khuen despre situația politică

Față de lupta aprigă a opoziției contele Khuen a crezut sosită vremea, ca să-și spună și păreriile despre situația politică actuală.

Prim-ministrul își începe declarația, apărută în ziarul „Neues Wiener Tagblatt“, spunând, că primește cu acelaș sânge rece evenimentele din parlament, ca și acum trei-patru săptămâni. Obstrucția tehnică nu l'a surprins nici pe el și nici pe conducătorii partidului guvernamental. Iar azi chiar și obstrucționistii recunosc, că au greșit ținta și, că au ajuns în corn de capră. Împrejurarea aceasta încă l' silește, ca să-și schimbe tactica. Cu prilejul alegerilor țara a declarat, că aprobă rezolvirea definitivă a chestiilor militare și a luat poziție hotărâtă și în contra obstrucției.

Națiunea în mare parte desaproabă obstrucția tehnică, ceea ce se dovedește și prin deciziunile comitatului Tolna și a orașului Vârșet, iar restul națiunii privește cu apatie această obstrucție. Niciând o luptă parlamentară nu a produs în țară un așa slab efect ca cea de acum. Țara nici nu poate aproba obstrucția, deoarece acum un an și jumătate tocmai șefii opoziției actuale protestau mai tare în contra obstrucției.

barba și părul, dar se ținea tot bine. Ca un stejar falnic pe care-l bat vânturile, dar care nu-i pasă de vremea rea, așa era bătrânul.

În casă am regăsit toate lucrșoarele la locul lor. Aceiaș măsuță în mijlocul pridvorului, cu ciucurași înodați la colțuri. Acelaș pătuc moale gătit cu perinute legate la colțuri cu funde roșii. Aceleași tablouri pe perețele dinspre răsărit, și tot acelaș miros de suifină și alivăntică împrăștiaiu mobile dinăuntru. Parcă nu se clintise nimic din casa asta vreme de zece ani.

După ce am stat de vorbă cu bunicul Pârnu timp îndelungat, l-am întrebat:

— Dar Tili unde e bunicule, de nu se vede?

— Hei, Tili e fată mare acum, a răspuns bunicul. S'o vezi ce frumoasă e, și cât de mult s'a schimbat! N'ai s-o mai cunoști.

Și ridicându-se până în pragul ușii, bunicul Pârnu strigă cu voce tare:

— Tili, vino până la moșu.

Din fundul unui coridor întunecat am zărit venind spre noi, o fată negrăit de frumoasă. Cu fiecare pas ce o apropia, de pridvor, simțeam că mai tare îmi bate inima.

Când a ajuns în prag a întrebat pe bunicul Pârnu.

— M-ai chemat dumneata, bunicule?

— Da, fiica mea. Eu te am chemat a grăit bunicul.

Și ridicând mâna către mine:

Ia vezi, mai cunoști pe prietenul tău din copilărie?

Tili se uită la mine întrebătoare, pe când în colțul gurei îi flutura un zâmbet copilăresc, ademenitor.

Între astfel de împrejurări lui nici prin minte nu-i trece, ca să apuce pe altă cale.

Nu va lega nici un compromis și este convins, că atât tactica, cât și politica d-sale vor avea succes deplin. În convingerea aceasta mai cu seamă îl întărește marea însuflețire a membrilor partidului guvernamental, prin cari ei îl sprijinesc. Nu e secret, că membrii grupului din Iulie se vor prezenta în număr aproape complet, pentru serviciile ulterioare. În curând, statornicia aceasta solidă va produce confuzie în șirele adversarului.

Din declarația lui Khuen putem conchide, că deși el pe față fălăie steagul alb al păcii, totuși în ascuns pregătește ceva pentru ca să înfrângă cerbicia opoziției actuale.

*

Moartea lui Jean de Mitty și presa franceză. Presa franceză consacră articole pline de simpatie și bună apreciere compatriotului nostru Mircea Golfineanu, cunoscut în presa franceză sub pseudonimul Jean de Mitty.

Iată ce scrie „Le Temps”:

„Aflăm cu părere de rău moartea confratelui nostru Jean de Mitty, decedat la proprietatea lui din Rueil, în vârstă de 47 de ani. Jean de Mitty a fost multă vreme redactorul ziarului „Cri de Paris” și deși era de origine română, se făcuse cunoscut prin gustul lui viu pentru litera franceză și marea curiozitate a spiritului său pentru tot ce este artă și literatură.

Unul dintre cei dintâi Jean de Mitty se pasionase pentru Henri Beyle (Stendhal): pietății lui stendhaliane se datorește publicarea uneia din cele mai delicioase cărți ale autorului romanului „Chartreuse de Parme”, anume „Lucien Leuwen” al cărui manuscris original îl descoperise biblioteca din Grenoble. Jean de Mitty și-l adnotase.

Manuscrisul acesta nu fusese publicat până la Jean de Mitty.

A publicat de asemeni o ediție a „Vieții lui Napoleon” de Stendhal, argumentată cu fragmente inedite. Jean de Mitty a colaborat la „Mercure de France, La Revue Blanche, l'Ermitage Matin” și la diferite periodice.

Jean de Mitty era bolnav de mai mulți ani de o afecțiune nervoasă.

*

„Figaro” scrie:

„Distinsul nostru confrate d. Jean de Mitty a murit ieri la Jonchere, lângă Rueil, în vârstă de 47 de ani.

A fost un scriitor foarte delicat și un desăvârșit literat.

Numeroasele cronici pe cari le-a publicat în diferite ziare și reviste sunt caracterizate printr-o fermecătoare finețe de spirit și printr'un ton foarte original, viu, elegant și mândru.

I-se mai datorește — și e un serviciu care nu trebuie uitat — publicarea mai multor bucăți inedite de Stendhal pe care le-a descifrat cu multă răbdare în biblioteca din Grenoble, și care fac bucuria admiratorilor acestui scriitor.

Dintre acestea face parte „Lucien Leuwen” care este un capo d'operă. Moartea lui este viu regretată.

*

Din „La Liberté”:

— „D. Jean Golfineanu, în literatură Jean de Mitty, a murit la Jonchere, lângă Rueil, unde se retrăsese de câțiva ani.

O boală nervoasă îl condamnase la o odihnă desăvârșită, din care nu a ieșit, în ultimul timp, decât pentru a duce o polemică care s'a sfârșit printr'un duel în care a fost ușor rănit.

Jean de Mitty era în vârstă de 47 de ani. Debutase în ziarism la Grenoble, unde a fondat o revistă de artă și eleganță.

În Paris a colaborat la mai multe ziare, în care a pictat portrete, de oameni politici cu o vervă, o delicatete de stil, o finețe de spirit savuroasă.

A fost redactor-șef la „Cri de Paris”. Acest gentilom al literelor a scris puțin. Admirator fervent al lui Stendhal a cules cu pietate notele manuscrise ale celebrului scriitor și le-a strâns în două lucrări foarte apreciate.”

*

Conflictul pentru Maroc. Propunerile Cancelarului german, făcute împăratului Wilhelm în chestia Marocului, au fost aprobate în întregime. Amănuntele nu se știu încă. Se sperază însă, că în scurt timp se va ajunge la o soluție de-

finitivă. Greutățile tratatelor primesc acum numai compensațiile din Africa.

După ziarul „Matin” dela pretenziunea lui Kiderlen Wächter până la ofertul lui Cambon e foarte mult.

După alte știri situația s'ar agrava și Franța face deja mobilizări. Astfel anunță ziarul „Intelligenzblatt”, că în Belfort sosesc zilnic câte trei tenuri militare încărcate cu arme și muniții. Toți rezerviștii din ținutul Iaura au primit ordin confidențial să fie pregătiți pentru înrolare.

Pe de altă parte se anunță din Londra, că prima diviziune a flotei încarcă cu multă febrilitate mari cantități de cărbuni.

Toate cererile de concediu ale marinarilor au fost respinse.

Parlamentul ungar

Sedința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 1 August

Camera a ținut azi ședință sub președinția lui Albert Berzeviczy. Deputatul Victor Rákosi a cerut un concediu de 14 zile. votarea asupra acestei cereri s'a amânat pentru ședința de mâine. Președintele anunță, că municipiul comitatului Tolna a înaintat Camerei o rugare prin care cere încetarea obstrucției. (Ovații sgomotoase în dreapta), apoi conform regulamentului Camerei cetește lista interpelațiilor rămase fără răspuns.

După citirea acestor interpelații, se naște o discuție lungă, la care iau parte deputații Benedek, Barabás și Polónyi G.

Polónyi accentuiază, că dreptul de interpelare este un drept individual al deputatului și, că dreptul acesta este cea mai prețioasă comoară a Constituției noastre. El nu poate fi limitat, nici prin enunțiațiuni prezidențiale și nici prin hotărârile majorității.

Președintele e obligat să provoace guvernul, ca acesta în decurs de 30 de zile să-și îndeplinească datoria de a răspunde la interpelațiuni. Propune, ca Camera să îndrume pe miniștrii, ca aceștia să nu întârzie cu răspunsurile la interpelațiuni.

Asupra acestei propuneri se va vota în ședința de mâine.

F. Darvay prezintă raportul comisiei judiciare iar C. Németh, prezintă raportul comisiei de apărare în chestia codului penal militar.

Camera hotărăște tipărirea acestor rapoarte și că la timpul său ele să se pună la ordinea zilei.

A urmat mai multe votări nominale asupra cererilor de concediu a mai multor deputați. Toate cererile acestea au fost respinse.

CORESPONDENȚE

DIN ANGLIA

CRONICA LONDREI

Anglia și chestiunea marocană. — Discursul primului ministru Asquith. — Pulsul Berlinului. — Importanța discursului. — Două note caracteristice. — Nu se vor crea noi lorzi!

În așteptatul discurs primul ministru Asquith, a dat o schiță a poziției prezente a chestiunii Marocului, într'un limbaj de o concisiune caracteristică. La „Conversațiunile” dintre Franța și Germania Anglia n'a luat parte și nici n'are de gând a se amesteca. „Până nu știm rezultatul nu putem exprima o opinie finală. Dar este dorința noastră, ca aceste conversațiuni să se sfârșească printr'o încheiere onorabilă și satisfăcătoare pentru ambele părți și despre care guvernul Marelui Britanii să poată zice că nu prejudică în nici un fel interesele britanice. Noi socotim aceasta cu puțință”. Cât despre Maroc, primul ministru a făcut o rezervă, deși nu explicit. „Dar în afară de Maroc, în alte părți ale Africii de Vest” — aici este desigur vorba de

târgul franco-german pentru Congo francez! — „noi n'avem să ne gândim la amestec în aranjamentele teritoriale, considerate drept rezonabile de către acei interesați direct în cauză”. Aceasta în cazul unui acord franco-german. „Dacă aceasta nu va urma, Anglia trebuie să devină parte activă în discuția situației. Aceasta va fi dreptul nostru, ca semnatori ai tratatului dela Algeciras; poate fi și obligația noastră, conform încheierii noastre cu Franța în 1904, (este vorba de încheierea prin care Franța lasă mână liberă Angliei în Egipt și Anglia Franței în Maroc) și poate fi datoria noastră de a apăra interesele britanice atinse direct de viitoarele împrejurări”.

Cu alte cuvinte „conversațiunile” din Berlin își vor urma deocamdată cursul de până acum. Dar Marea-Britanie nu trebuie să fie trecută cu vederea sau uitată. Primul ministru a declarat că a fost asigurat, că acest lucru a fost pe deplin înțeles și adaugă „au fost vremuri când noi nu eram siguri că aceasta a fost pe deplin înțeles”. De aceea, el acum trei săptămâni și ministrul de finanțe, d. Lloyd George acum câteva zile au accentuat acest lucru cu tărie spre a fi auzit... la Berlin. Ar fi fost o greșală să fi întârziat această accentuare a Marelui Britanii.

În Berlin se simte o ușurare. Bursa s'a înviorat. În mod semi-oficial s'a declarat, că Germania n'are de gând a se amesteca în Maroc. Ceeace se temea la Berlin este, că în cazul când între Germania și Franța, ar interveni vr'o înțelegere, prin care Franța cedează vr'o pozițiune în Africa-de-Vest, Anglia să nu intervină în așa mod, încât Germania să resimtă aceasta energetic... Aceasta temere este ridicată de discursul lui Asquith.

De fapt limitarea libertății „conversațiilor” dintre Franța și Germania, numai în cazul când aceasta nu se amestecă în Maroc, este cam lipsită de temei. Tratatul dela Algeciras a fost călcat de Spania, Franța și Germania, așa că Anglia nu mai are dreptul de a interveni pe baza lui. Ar rămâne învoiala dintre Franța și Anglia din 1904. Dar aceasta a fost anulată prin actul dela Algeciras. Așa că, cum observă „Daily News”, nu mai era altă bază decât apărarea intereselor britanice.

Este foarte satisfăcător, că considerând această stare de lucruri, a declarat că nu se va amesteca, în cazul acordării de concesiuni Germaniei în Africa de vest. Prin aceasta norii cari au acoperit seninătatea păcii europene câteva săptămâni se vor risipi în curând.

Este foarte interesant de notat două fapte. Mai întâi modul cum partidele politice privesc politica externă. Imediat după primul-ministru, a vorbit șeful Unioniștilor, Mr. Balfour. El a declarat, că este satisfăcut de declarațiile guvernului și a accentuat, că în chestiunile politice externe, cari privesc interesele directe ale Marelui Britanie, nu poate avea loc divergențe de opinii.

Al doilea fapt este, că socialiștii din cele trei țări: Anglia, Franța și Germania, au asigurat prin organele lor, că chiar în cazul unei încordări, tot nu va veni descărcarea — războiul, — căci ei s'ar transforma în apostoli ai păcii.

*

Criza parlamentară este pe cale a se sfârși. În urma unui referendum al lordului Lansdowne, s'a constatat, că 300 lorzi sunt de partea lui, ei vor primi a vota bilul la reînțoarcerea lui dela casa comunelor, cu amendamentele respinse. Așa nu ar mai fi nevoie a se crea noi lorzi. Grupa recalcitrantilor, în frunte cu lordul Salisbury și alimentată de Austin Chamberlain clevește continuu.

Neapărat că după rezolvirea crizei Mr. Balfour și lordul Lansdowne, vor începe campania în contra guvernului spre a restabili ordinea din trecut. Dacă vor reuși, este o altă chestiune. Ceeace este străduința lor azi, este de a nu putea fi acuzați, că au silit guvernul a face uz de prerogativa regală de a crea lorzi, ceeace n'ar fi democratic.

V. Britanicus.

Dr. STEFAN TĂMAȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului,

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 z. m. și 3—6 d. a

Litere — Arte — Științe

SCRISOARE

Copilul meu, Ioniță dragă!
Tu-mi scrii, că-ți iei fată săracă
Și lumea nu-ți dă pace.
Ș'ai vrea să știi și noi ce-om zice,
La nuntă-ți oare ne vom duce?
N'am vrea o noră mai aleasă?
Că fie asta-ți place!

Copilul meu, ascultă dragă:
Să nu ai grijă că-i săracă
Doar gazdă-i Dumnezeu!
Noi o știm blândă și cuminte.
Ș'asta-i scump dar — să fii tu minte;
Ș'o vrem cu drag de noră 'n casă
Și tatăl tău și eu.

Dar sunt bătrână, Niță dragă,
Că viața mea e aproape 'ntreagă.
Am la optzeci de ani!
Doar la biserică vreodată
Mai merg, de cârjă rezemată,
Nici ochii nu mă mai ajută
De par'că-mi sunt dușmani.

Dar noi ne vom ruga în pace
Celui mai sfânt și bun Părinte
Cu lacrimi ferbinți,
Ca să-ți binecuvinte casa
In care ai să-ți duci mireasa,
Dorindu-ți fericire multă...
— Bătrânii tăi părinți.

Roza Covrig.

A. D. Xenopol

„Istoria partidelor politice în România“

II.

Ca și în *Domnia lui Cuza-Vodă*, d. A. D. Xenopol s'a slujit în alcătuirea lucrării sale de doctrina pe care o expusese odinioară în *Théorie de l'Histoire*, aplicând principiul seriilor istorice. Iată în câteva cuvinte la ce mărginește acest principiu.

Sunt unele științe, ca de pildă istoria și geologia, în care faptele nu se leagă în legi, ca în științele de repetiție, precum sunt astronomia, fizica, chimia, psihologia, ci se înlănțuiesc în serii. Numai prin strângerea la un loc în serii, adecă în categorii, a faptelor ce se succed, istoria se poate întocmi în știință, ridicându-se deasupra faptelor singuratică. Pentru a ajunge la acest țel, istoricul trebuie să caute a stabili între fapte *legătura causală*.

Pornind dela acest principiu atât de judicios, cea dintâiu serie de fapte, ce se ivește în desfășurarea partidelor politice în țările noastre, e *seria partidului național*.

*

Principatele Române având a suferi de pe urma tuturor neamurilor străine încunjurătoare, de pe urma Rușilor, și de pe urma Austriacilor, și, în împrejurimile cunoscute, de pe urma Grecilor, era firesc să se trezească în sufletul Românilor un puternic sentiment de reacțiune, împotriva acestor străini. Prin înlănțuirea la un loc a celorce aveau aceleași sentimente, se alcătuiră un partid antigrecesc, un altul antirusesc și un altul antiaustriac...

Cel mai temeinic și sguđuitor partid fu cel *antigrecesc*; în el putem statonici cea dintâiu înjghebare a unui partid național, a cărui izbândă fu răsturnarea domniilor fanariote. Pe trunchiul sentimentului de ură împotriva cutropitorilor străini, se altoiră și ideile mării revoluții franceze, propagate mai ales prin brațul de fer al lui Napoleon, care chemase la libertate toate popoarele subjugate.

Redeșteptarea aceasta națională, pe cale politică și literară, aduse revoluția din 1821, ce mântui țara de Fanarioți.

Numai odată cu instalarea domniilor pământene, avea să se nască și cea dintâiu des-

binare în partidul național, cu două tabere, pe cari le numim astăzi (atunci nu aveau acest nume): partidul *conservator* și partidul *liberal*. De fapt lupta era între boerii mari și cei mici. În Moldova, boerii mici rămăseseră în țară, pe când boerii mari se adăpostiseră mai ales în Bucovina, la Cernăuți. Prin numirea ca Domn a spătarului Ioan Sandu Sturza, boernaș neînsemnat, boerii mici câștigaseră o izbândă; dânsul avea să domnească cu aceștia din urmă, în potriua marilor boeri emigrați, ce uneltau să-l răstoarne. Din 1822 datează chiar un *Proiect de constituție*, în 177 ponturi, găsit de d. A. D. Xenopol în hârțile consulatului rusesc din Iași, și care poate fi privit ca întâia manifestare politică a cugetării liberale în țările noastre. Toată partea aceasta a cărții d-lui Xenopol, e de cea mai mare însemnătate și noutate. În proiect găsim o mulțime de principii înaintate pe acea vreme, dar care sunt astăzi un bun comun al tuturor statelor moderne, ca: *respectul proprietății, libertatea individuală, libertatea muncii și a comerțului, garantarea onoarei oamenilor, egalitatea înaintea legilor* etc.

Documentul acesta e foarte prețios și n'ar trebui să rămână nimănui necunoscut. Constituția lui Ioan Sandu Sturza nu puțin luă însă ființă, de oarece ea înclinând spre boerii mici, boerii mari i-se împotrivară din toate puterile. Cel mai înverșunat apărător al aristocrației era marele vornic Mihail Sturza, care cel dintâi vorbește de „*principiile conservatoare ale boierilor emigrați*“ și de încercările de reforme ale novatorilor, ale parvențiilor, ale cărbunarilor, ale ciocoilor... Pentru întâiașdată, la 1 Februarie, 1823, s'a întrebuințat deci la noi epitetul de *conservator*.

În acești „novatori“, „ciocoi“ trebuie să punem originea partidului *liberal* din Principate; și, în al doilea rând, trebuie să mai recunoaștem, că mișcarea liberă s'a născut mai întâi în *Moldova*. De altminteri, această mișcare s'a prilejit tot în mijlocul boierimii, însă mai mult a boierimii mici; diferențierea ei a plecat de la idei, și de la lupta pentru putere. Despre amestecul țărănilor nici nu putea fi vorba, de oarece ei nu aveau uici o împărțășire la conducerea țării.

Constituția din 1822 nu numai, că nu se putu aplica, dar chiar domnul Ioniță Sandu Sturza pentru a putea atrage pe boerii mari ce nu voiau să intre în țară, fu nevoit să iscălească o *Anafora pentru pronomiile Moldovei*, prin care încuviința mării boierimii o mulțime de privilegii.

Iată acum ce se petrecea în Muntenia:

Injghebarea partidului liberal se făcu mult mai încet, deși ideile liberale (înlăturarea privilegiilor politice, impunerea contribuției asupra tuturor locuitorilor, emanciparea Țiganilor etc) apăruseră și aici de timpuriu. Ele nu reușiseră însă să adune în jurul lor un număr de părtași hotărâți.

Aceste idei intraseră în Muntenia mai ales prin bursierii trimiși în străinătate, mult mai numeroși ca în Moldova, și prinseră o încheiere mai vădită în vestita carte a lui Constantin Radovics din Golești „*Insemnare a călătoriei mele făcute în anul 1824, 1825, 1826*“ tipărită la Buda 1826. Aceasta carte, retipărită de curând de d. Nerva Hodoș, ar trebui să fie în toate mâinile românești.

După 1821 boerii se împărțiră în două: cei rămași în țară și cu cei veniți din Transilvania făceau partidul *patrioților*, care de fapt era de partea Turcilor; cei rămași la Brașov și la Sibiu încheiau partidul rusesc... Grigore-Vodă Ghica avea să domnească, dușmanit și dinăuntru și din afară. Odată Ghica se gândise la despovărarea țărănilor, și la împovărarea despotică a boierilor, — fără însă a face ceva. În cererile boierilor dela Brașov nu se vorbește de loc de micșorarea privilegiilor boeresti; ele aveau caracterul național, dar nici de cum egalitar. De altminteri în toate scrierile timpului cuvântul de *patrie* și *patriot* revin mereu, ceace e un semn bun.

Vedem deci că ura împotriva străinilor asupritori — dădu naștere curentului național, a cărui izbândă fu revoluția dela 1821 și restatornicirea domniilor pământene. Din trunchiul par-

tidului național se desfăcură însă în două ramuri:

Ramura partidului *conservator*, și ramura partidului *liberal* ce se vădise mai întâi și mai bine în Moldova, chiar sub forme de procedee de legiuire, pe când în Muntenia ideile egalitare, de pildă, erau mai răzlețe. Tot din acest trunchi mai ieși și crenguța *poporanistă*, reprezentată în Moldova prin Vasile Mălinescu, iar în Muntenia prin Goleșcu, care, amândoi, se interesează cu toată dragostea de ușurarea soartei țărănilor.

Rămâne să vedem acum dezvoltarea ulterioară a fiecărui partid în parte.

E. Lovinescu.

Călători englezi despre Români

de M. Beza

Dăm mai jos urmarea impresiilor lui *William Macmichael*, cari — precum am spus, datează de la 1818:

„Locuitorii Bucureștiului sunt tot așa dedea la vițelul jocului, și la iubirea de risipă în genere, ca și cei din capitala Moldovei. Nu era un teatru deschis, și distracția lor publică de căpetenie consta în zdruncinătoarea plimbare dealungul străzilor, asemenea celei descrise la Iași. Dar cum ne aflam aici pe vremea carnavalului, se dădeau baluri publice de două sau trei ori pe săptămână la unul din hanurile mai însemnate, și într'o seară am fost de față la un fel de reprezentație teatrală, pe care o dăseră niște ambulanți germani, într'o clădire publică, numită *Clubul*. S'a început cu un dans pe picioare și s'a mântuit cu o scenă caraghioasă, imitată după farsa noastră populară: *Croitorii călărind la Brentford*.

Dialogul era în nemțește, o limbă mult vorbită aici; și era ceva ridicul să ascuți pe curtenii cu calpăce ai Hospodarului, traducând în greceasca modernă părți din conversația jucătorilor. Când de pildă, neexperimentatul călăreț întrebă pe hangiu în farsă, dacă are să-i dea un cal singur, nobilimea valahă socotea o foarte bună glumă să încunjure pe funcționarul prințului, care sta în departamentul poștei în București, necăjindu-l cu întrebarea: *exele apogi nappi*, „aveți cai buni?“. Multe din posnele actorilor erau prea grosolane, dar prințesa și fiicele sale cari erau de față, așezate pe sofale în partea de sus a sălii, și îmbrăcate cu prisosința de giuvaericele, păreau foarte încântate și râdeau fără măsură la glumele, tocmai distinse prin bună creștere. Ca o probă de starea moravurilor în capitală, fiul Hospodarului — îmbrăcat ca un turc, și purtând un turban, în care n'ar fi îndrăsnit să fie văzut la Constantinopol — intră la Club, unde ședea masa și surorile, și vând la braț pe fiitoarea lui, o frumoasă femeie valahă, care în timpul din urmă își părăsise bărbatul și sease copii; și nu părea să fie nimic extraordinar, sau ceva nedelicat, în purtarea lui.

Prințul însuși nu era la club, dar mulți din slujbașii curții și mulți dintre nobilii Valahiei erau strănși în sală; îmbrăcați la fel, cu mari calpăce și lungi anterii ușoare, și mulți fumau din lulele turcești; pe scurt, orice lucru era orientat în arătarea bărbaților, pe câtă vreme în costumul femeilor, cari ședea cu picioarele încrucișate pe sofale, era un vădit amestec de găteală franceză orientală; coafurile lor bogat împodobite cu giuvaeruri, și purtau rochii de mătase franțuzești, probabil făcute la Viena, împreună cu zona grecească și papucii turcești.

Ianuarie 23. După o săptămână de ședere, am părăsit capitala Valahiei într'un chervan format din cinci mici căruțe, trase fiecare de călăru patru cai. Am pornit în galop; și cum se desghetase în noaptea dinaintea plecării noastre, se poate ușor închipui situația unui călător, așezat într'una din aceste joase căruțe și numai la o mică distanță dela copitele a patru cai în plină iuțea. Dupăce am trecut pe străzi și pe un adânc depozit de nisip dela marginea orașului, era cu neputință a deosebi diferitele persoane din tovărășia noastră, căci eram toți înveliți cu o pătură uniformă de noroiu. Am

mers înainte pe o parte de țară foarte șeasă, acoperită cu stejari pitici, arțari și tufişuri, mai ales de porumbel.

Satul, unde ne-am oprit mai întâiu să schimbăm caii, poate fi luat drept adăpostul aspru al celei mai necivilizate horde; casele zidite la fel și după acelaș plan ca și locuința subterană, unde ne-am petrecut noaptea înainte de a sosi în București. O odae pătrată, făcută din răchită sau paie, ale căror interstii erau umplute cu noroi uscat, și având un acoperiș de trestii, forma un fel de intrare la o gaură în pământ, unde te cobori prin câteva trepte; în partea exterioară abia se ridică dela nivel, afară unde căminul arăta centrul locuinței ce avea mai mult înfățișarea unei ascunzătorii de sobol, care, îngropându-se în pământ, și-a aruncat deasupra o grămadă de țărână.

Înainte de sosirea noastră la a doua poștă, am trecut râul Argeș, care primăvara — când se umflă prin topirea zăpezii — este un torent de temut; și, după ce urcaram niște înalte țărături, îmbrăcate în stejari, tei și fagi, ne-am urmat drumul pe un șes ridicat, acoperit cu iarbă lungă și stejari pitici. O frumoasă lumină de lună ne-a însoțit până la cea din urmă poștă, valahă, aproape un ceas departe de Dunăre și de horarul bulgăresc.

Înainte de a trece la alt călător — am văzut că *Mac Michael* amintește pe consulul englez din București: *William Wilkinson*. După doi ani, la 1820, acesta din urmă publică: *An Account of the Principalities of Wallachia and Moldavia*.

Nu vom stăruî asupra cărții, întru cât se cunoaște și dintr-o traducere franceză. O pomeneste și Alecu Russo. Într'un articol *Iașul și locuitorii săi în 1840*, spune: „Consulul Wilkinson, afară de câteva generalități, este inexact“.

Poate nu cunoaște îndeajuns Moldova, dar în ce privește Muntenia are descrieri, are observații pline de pătrundere, cari ne dor prin adevărul lor; și uneori apar cu atât mai întunecoase, cu cât *William Wilkinson*, scoate la iveală contrastul între multele nedreptăți, multele suferinți și frumusețea, și bogăția firească a pământului românesc:

„Natura le-a procurat toate mijloacele cu putință de a deveni înfloritori; oamenii s'au dovedit totdeauna vrășmașii hotărâți ai prosperității lor“.

Condițiuni de primire

în școala civilă de fete a Asociațiunii și în internatul aceleia

În clasa I a școlii civile de fete se primesc eleve:

a) cari arată prin *extras din matricula botezaților ori dela forul civil*, că au împlinit cel puțin vârsta de 9 ani și

b) dovedesc prin *atestat școlar*, că au absolvat cu succes IV clase elementare (poporale sau primare), ori apoi dovedesc pe baza unui *examen de primire*, că sunt bine orientate în materialul de învățământ prescris pentru clasa a IV-a elementară.

În celelalte clase ale școlii civile de fete se primesc eleve cari dovedesc prin *atestat școlar*, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare la școale de categoria școlii civile.

Fără asemenea atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V și VI dela școala elementară poporală, se pot primi eleve în orice clasă a școlii civile, ce corăspunde vârstei elevei, numai pe baza unui *examen de primire*, deus cu succes înaintea corpului profesoral al școlii, în sensul ordinațiunii ministerului regesc-ungar de culte și instrucție publică, dto 11 August 1887, Nr. 29,000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, cari se inmatriculează întâiadată la școala noastră, au să producă *atestat școlar, extras din matricula botezaților ori dela forul civil și certificat de revaccinare*.

În cursul complementar (supletor), împreună cu școala civilă de fete a Asociațiunii în sensul §-lui 7 din statutul de organizare al școlii, se primesc eleve cari au absolvat patru clase civile (secundare). Se pot primi și eleve cari au absolvat cu note bune numai două clase

civile, dacă au trecut de 15 ani și sunt împiedecate a absolve cele patru clase civile.

Inscrierile pentru anul școlar 1911/1912 se pot face din 1—6 Septemvrie 1911 *stil nou*.

Examenele de corigență se țin în 2 Septemvrie 1911 st. n. la 8 ore a. m. cu elevele cari s'au anunțat la direcțiune.

În 4 Septemvrie 1911 st. n. la 8 ore a. m. se țin *examenle de primire*, iar în 5 Septemvrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 5 cor. pe lună, iar pentru elevele, cari se înscriu întâiadată la această școală, se plătește încă, odată pentru totdeauna, o taxă de inmatriculare de 4 coroane. Acelaș didactru e și pentru elevele din cursul complementar.

Elevele cari voiesc să fie primite în *internat*, fie eleve ale școlii civile, sau ale școlii elementare din loc, au să fie anunțate de timpuriu la direcțiunea școlii, înainte de începerea anului școlar, pentruca să se poată face dispozițiunile necesare.

Taxa internatului e 550 coroane pe an, în care se cuprinde și didactrul, și se plătește înainte, în patru sau în două rate. Spesele pentru cărțile de învățământ, pentru materialul de scris, desemn și lucru de mână, le poartă părinții deosebit, precum și cheltuelile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în forte piano și în limba franceză.

Taxele pentru instrucțiune în forte-piano sunt: pentru o elevă (singură), 2 ore pe săptămână, 12 cor.* pe lună; pentru două eleve (împreună), două ore pe săptămână, 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucțiunea din limba franceză: 3 cor. pe lună de elevă.

Toate taxele se plătesc direcțiunii școlare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase lângă parcul orașului și e provăzut cu apeduct, baie proprie și lumină electrică, încât oferă cele mai bune condiții igienice.

Elevele din internat, afară de lecții, au în fiecare zi anumite ore de conversație în limba franceză, maghiară și germană după trebuință. Pe lângă aceea ele se prepară și învață lecțiile sub conducerea directoarei, a profesoarelor și a guvernantelor.

Elevele, cari voiesc să fie primite în internat, au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 fețe de perini, o plapomă sau șol de coperit, 4 ciarsafuri (lințolii, lepedeie), 6 ștergare, 6 serviete, apoi perie de dinți, săpun și 2 piepteni, care rămân proprietatea elevei. Afară de acestea rufele sau albiturile câte 1/2 duzină din fiecare, o haină de vară și una de iarnă, două fuste de lustre (jupon) și două de flanel, ciorapi, batiste (marămi) câte 1 duzină, 1 umbrelă (cort) și încălțăminte trebuincioasă. În cursul anului vor primi în internat o haină uniformă. Strâns de uniformă se ține: o haină, 2 șurțe în forma unei haine, o pălărie de iarnă și una de vară, care au să se facă aici și care vor costa peste tot 40 - 60 coroane.

Dela direcțiunea școlii se pot primi prin poștă: „Statutul de organizare“ și „Regulamentul intern“ al școlii, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învățământ“ și „Regulamentul ministerial pentru examenle publice, private, supletorii și de emendare“, à 20 bani exemplarul.

Direcțiunea școlii.

* Din care sumă 2 cor. pe lună se contează institutului, pentru susținerea forte-pianelor în stare bună.

INFORMAȚIUNI

Arad, 31 Iulie 1911.

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Căldura scade mereu. Ici-colo ploii torențiale, furtună.

Prognostic telegrafic: Vreme moale, pe alocurea ploii, furtuni.

Temperatura medie e 22.8 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	10.92
Secară „	„	8.95
„ „ August	„	7.57
Ovăș pe Oct.	„	8.01
Cucuruzul pe Maiu 1912	„	7.39

De-ale noastre.

Măine fiind sărbătoare (sf. Ilie) n-rul viitor al țării noastre va apare Vineri dimineața.

Proces de agitație. În 8 August a. c. st. n. se va desbata procesul de agitație al părintelui protopop septegenar *Mihai Petru Ciordaș*, din Szamos-Dob înaintea tribunalului din Sătmar.

Publicul român din aceste părți arată o viuă interesare față de această pertractare, la care va asista întreagă preoțimea din jur și mulți săteni.

Ni se dă un nou prilej de afirmare a vieții românești din Sătmar, căci lovitura, destinată părintelui Ciordaș va rescula sentimentele de jertfă și devotament față de cauza românească în toate părțile societății de aici, văzând tarât înaintea tribunalului pe un preot bătrân, încărunit în cinste în slujba altarului. I-l va cunoaște publicul românesc păcatul mare al acuzatului, de a-i fi îndemnat pe credincioșii săi, să cerceze școala confesională și să procure călindare românești, și va avea astfel prilejul, să se solidarizeze cu acest păcat!

Astfel se va asigura pacea, liniștea și bună înțelegerea între popoarele țării și astfel se vor asigura interesele vitale ale patriei noastre!...

Indemnăm și noi publicul românesc din părțile sâtmărene, să asiste în număr cât de mare la pertractarea acestui proces, dând încurajare astfel bătrânului luptător și dovezi vii totodată despre solidarizarea sa cu acest act de aparare a drepturilor noastre!

Apărarea va lua-o Dr. Ioan Ciordaș avocat în Beinș.

„Isvorul Miron“. În curs de 10 zile — scrie „Foaia Diecezană“ — a făcut Prea Sfinția Sa episcopul nostru Miron vizitațiunea canonică, cercetând 35 comune din tractul protopresbiterial al Făgetului. Deși timpul lucrului, a fost pretutundenea întâmpinat de tot poporul satelor. În 26 locuri P. S. Sa a oficiat câte o slujbă bisericască fie în biserică fie în liber sub câte un nuc sau arbore puternic și a ținut câte o instructivă cuvântare. În multe locuri poporul asculta glasul arhipastorului cu lacrimi în ochi și nu odată lacrimi de însuflețire au izvorit și din ochii P. S. Sale și ai însoțitorilor. Alte vr-o 20 cuvântări s'au ținut ca răspuns la alocațiunile de întâmpinare ale preoților sau autorităților politice. Vizitația s'a încheiat cu o sfântă liturghie și cu sfințirea apei, oficiate Duminecă în liber la izvorul „Balta caldă“ în fața unei mulțimi de 6000 credincioși veniți cu litie din satele vecine cu parohia Românești în frunte cu preoții lor. Era o privescătoare grandioasă, rară, pe o vreme admirabilă. Cuvântarea Prea Sfinției Sale a stors lacrimi din ochii ascultătorilor. Inteligența satelor vecine era de față. În amintirea frumoasei însuflețiri produse de această vizitație canonică, la propunerea protopopului tractual, poporul botează de aci înainte „Balta caldă“ în „Isvorul Miron“ și se adună o sumă pentru a ridica și o cruce comemorativă, eventual o mică capelă.

Instalarea noului protopop al Bocșei Mihail Gașpar se va face Duminecă în 24 Iulie v. în Bocșa-montană cu mare solemnitate prin d. pro-

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

topresbiter Andrei Ghidiu, reprezentant conzistorial. În seara zilei de instalare corul dlui Vidu va da un frumos concert cu coruri de Vidu și Dima și cu trei arii din operele „Cavaleria rustică”, „Pagliacci” și „Faust”, executate de d-na Anica Herani născută Bobora. Acompaniamentul la pian va fi susținut de dna Maria V. Branisce. „Gaz. Tr.”

O Enciclopedie. Casa Bisericii din România pregătește o enciclopedie ilustrată a bisericii ortodoxe a Românilor de pretutindeni. Lucrarea va avea forma unui album artistic și va cuprinde: O privire generală asupra bisericii noastre din toate țările; o colecție de fotografii de ale bisericilor și mănăstirilor cu însemnătate arhitectonică sau istorică; fotografiile familiei regale, ale mitropoliților și episcopilor în viață sau decedați, precum și ale membrilor clerului actual, cari ocupă locuri însemnate în desfășurarea vieții bisericești. Scopul enciclopediei nu este să facă o operă de știință, pentru îmbogățirea bibliotecilor oamenilor savanți, ci se va mărgini să contribuie la cultivarea sentimentului religios între credincioși.

Incunoștințare pentru serbările din Blaj. Subscriși ne luăm voie a ruga pe toți acei iubii colegi, — cari în Iunie 1902 au făcut examenul de maturitate la gimnaziul român din Blaj — să ia parte la serbările culturale, ce se vor ține la 28 August și zilele următoare în Blaj, ca în cadrul acestor serbări să ținem obișnuita întâlnire colegială.

Prin aceasta împlinim două datorințe: datorința față de neam și cea față de coleg.

Acei colegi cari vor lua parte, sau voiesc ceva deslușiri în chestia aceasta, să se adreseze cât mai curând la dr. Traian Pop avocat în Brașov.

Cu dragoste frățască: dr. Eugen Sâmpetean, avocat. dr. Traian Pop, adv.

Din patrie.

„Procesul Achim”. Reprezentantul juridic al familiei Achim avocatul dr. Fényes Samu a scris decurând o volantă cu titlul „Procesul Achim. Apel la public”. În această broșurică fostul plenipotențiat juridic al văduvei regretatului Achim, dă istoria atentatului mișelesc, al cărui jertfă a căzut deputatul țărănesc, reievând, bineînțeles, cauza sentinței surprinzătoare, care la timpul său produse indignare generală.

De remarcat este îndeosebi partea aceea a volantei, unde autorul acuză cu parțialitate pe reprezentantul acuzei publice (pe procuror). Dr. Fényes atribuie sentința revoltătoare pledoarel slab și reocupate, declarând tot atunci de nedreaptă sentința adusă în afacerea omorului bestial al „regelui țărănesc”.

La rândul său noi am arătat revolta sufletească ce ne-a cuprins în fața unei asemenea sentințe, ce jignea cel mai elementar simț de dreptate și chiar înșine am remarcat atitudinea preocupată a p. ocursorului, fără însă să nădăjduim că ar afla răsune.

Acum că aceleași lucruri le spune un jurist cunoscător al tuturor amănuntelor afacerii, credem că va stârni un nou ecou puternic și ne putem chiar aștepta la o revenire asupra acestui proces terminat cu sfidarea desăvârșită a dreptății cele mai rudimentare.

Prințesa Chimay, — d-na Rigó și Ricciardi iarăș divorțată. Aventurile Clarei Ward, ex-prințesa de Caraman-Chimay, fosta soție a celebrului Țigan lăutar Rigó Ianși, ar putea forma subiectul unui roman senzațional de moravuri europene.

Fieca unui multimilionar american, Clara Ward s'a măritat, foarte tânără, cu prințul de Caraman-Chimay, cu care a trăit câțiva ani.

Intr'una din zile, prințesa de Caraman Chimay s'a amoretat, într'un restaurant, de țiganul Rigó, un lăutar brun și frumos, care dirija un taraf de lăutari în acel restaurant.

Fără să stea mult pe gânduri excentrica prințesă a fugit cu țiganul visurilor sale și a dus multă vreme cu dânsul un traiu romantic și aventuros. Rigó o maltrata, și biata prințesă romantică ducea traiul pe care-l ducea în actul al II-lea din „Dragoste de țigan”, excentrica Zorică.

În 1907, sătula de dragostea și de... pumnii lui Rigó, ex-prințesa de Caraman-Chimay s'a

amoretat de... șeful trenului funicular ce circulă pe vulcanul Vezuviu... Visa, sărmana, o dragoste puternică, cu erupțiuni vulcanice...

Signor Ricciardi, șeful trenului funicular, s'a căsătorit cu ex-prințesa care-i aducea ca zestre frumusețea venit de 300.000 franci. Dar omul părea amoretat mai mult de banii prințesei, decât de ea însăși. După patru ani de traiu comun, frumoasa Clara Ward a văzut că o nimerise rău și cu dânsul și, neavând mijlocul de a divorța de signor Ricciardi, căci se căsătoriseră sub imperiul codului italian, care interzice divorțul — a căutat să provoace cel puțin o separațiune de corp...

În acest scop ex-prințesa a adresat soțului ei, pe care-l părăsise, mai multe scrisori în cari îl înzultă în chipul cel mai grosolan. Signor Ricciardi, care, se vede, atâta aștepta, a înaintat tribunalului Senei o cerere pentru separarea de corp bazându-se pe aceste scrisori cari conțin, între altele și următoarele pasagii edificante:

„Ingrat mizerabil, ființă lipsită de singurul lucru pe care și cele din urmă fiare îl posedă: recunoștința! Adu-ți aminte ce am făcut pentru tine, pentru sora ta, adu-ți aminte cum cerșeam la Neapole, înainte de a veni soțul meu nominal! Adu-ți aminte de toate îngrijirile, de toate atențiunile caraghioase, recunosc, ce am avut pentru o ființă ca tine...”

În aceeași scrisoare, ex-prințesa declară lui signor Ricciardi, că avea atât de puțină încredere într'ânsul, încât nu-l lăsa niciodată singur cu bijuteriile ei...

Tribunalul din Paris a pronunțat separațiunea de corp, în favoarea soțului.

Ex-prințesa de Chimay e iarăș liberă și, de sigur, pe temeiul bogatei experiențe pe care a cules-o până acum, viitoarea alegere ce va face, va fi ceva mai bună ca cele de până acum.

Dela frați

Un județ binecuvântat. Prin bogăția, prin înfînderea și situația lui geografică, județul Prahova e indicat să meargă pe drumul progresului, în fruntea multor județe din țară. E unul dintre județele cele mai întinse; are un larg cuprins de munți bogați în păduri, dealuri întinse, acoperite cu vii și cu livezi, sub cari adeseori se găsesc bogății de sare ori de petrol, apoi un șes destul de întins, care produce cereale chiar și pentru export. Trei ape mari (Prahova, Teleajenul și Cricovul) îl străbat în lung.

Acestei bogății se datorește — precum se datorește frumuseților naturale ființa castelului dela Sinaia și a frumoasei stațiuni climatice din preajma ei — creșterea și înfrumusețarea orașului Ploiești, ajuns un însemnat centru comercial. Tot ei se datorește numărul mare de târguri, cari s'au desvoltat pe cele trei văi, ca și cea mai însemnată rețea de linii ferate și alte căi de comunicație.

Acum, județul, căruia i-se datorește noua linie ferată Ploiești-Văleni, întreprinde prelungirea acestei linii, spre vama rătăcească, până la cel din urmă sat din apropierea graniței, Mănești ungureni.

Se știe că aici muntele rivalizează, prin pitorescul său, cu frumusețile dintre Câmpina și Predeal și de mult se svonește că Moștenitorul tronului ar fi ales acest cuib pentru castelul său de vară. Linia rusă e reclamată și de trebuințele economice ale regiunii, care are, pe lângă o populație destul de deasă, piatră și întinse păduri seculare de exploatat. Linia ar înrâuri și desvoltarea orașului Ploiești, dar îndeosebi a Vălenilor.

Tot consiliul județean a mai hotărît ridicarea a două frumoase palate în „Cetatea liberlății”, palatul justiției și palatul poștelor și telegrafului.

Acestea vor fi încă două podoabe pentru Ploiești.

Norocul Casei rurale „e colosal”... O dovadă pentru afirmația, ce făcusem într'o corespondență de acum câteva luni și anume, că pământul, în mod natural și inevitabil, fuge din mâinile, cari primesc arenda în mâinile cari îl muncesc — e activitatea Casei rurale. În prima jumătate a acestui an.

E un fenomen economic, care are loc și în satele din Ungaria. În lupta dintre muncă și ca-

pitalul pasiv cea dintâi, în cele din urmă, iese biruitoare.

În Ungaria se protestează, în numele „ideei”, care tot mai mult pare a isvorii din privilegiile clasei conducătoare — împotriva „înstrăinării” la „Valahi” a pământului pe care îl locuiesc Românii — și nu se protestează, se înțelege, de loc cănd pământul trece în mâinile unui mare negustor periciunat din Budapesta, care are rubedenii prin redacțiile marilor ziare „patriotice”. În România au fost oarecari protestări (nesăbuite, se înțelege) cu prilejul înființării Casei rurale, dar acum nimeni nu mai e îngrijat de soarta mării proprietăți, care nu e necesară ca un bun social, ci numai dacă o vrea proprietarul. Cine vrea să-și păstreze moșia, o păstrează, iar cine vrea să și-o păstreze în adevăr se restabilește la moșie și se ocupă de ea. Dar decât s'o dea arendașului jidan, care, în câțiva ani o secătuieste și pe ea și mijloacele de exploatare (unelte și vitele de muncă ale țăranilor) proprietarului român, mai bine îi rentează s'o vândă Casei rurale.

Dela 1 Ianuarie până la 30 Iunie 1911, Casa a cumpărat pământuri în preț de 35,741.000 lei, pe când, în aceeași perioadă a anului trecut, s'au cumpărat numai 19,093.000. S'au făcut comunitelor împrumuturi pentru islazuri în sumă de 12,000.000 față de 1,200.000 din aceeași perioadă a anului trecut. De asemenea întinderea pământului, vândut în loturi la țărani, s'a urcat la 3400 hectare, față de abia 400 ale anului trecut.

Cele multe înainte l. .

Oameni cari dăruiesc. Fiindcă, de când cu venirea „expresselor”, automobilelor și aeroplanelor, dărnicia bogăților României a scăzut în chip simțitor, e o datorie să relevăm orice sacrificiu, pe care îl face un particular pentru interese obștești — măcar ca să ne mai aducem aminte de ceice au ridicat atâtea lăcașuri de rugăciune, școli și spitale odinioară.

Astfel, zilele acestea d. Alexandru Marghiloman, ministru de interne, împreună cu d-na Elena Scarlat Ferechide, sora sa și cu fratele său d. M. Marghiloman, au dăruit frumoasa sumă de 50.000 lei pentru internatul din Buzău. Acesta va purta numele părintelui donatorilor, Ion Marghiloman.

D. Al. Marghiloman a promis și câte-va burse pentru acel internat.

Un dar și mai frumos ne face să pomenim numele încă al unui om de inimă, care și-a primit mai demult botezul de mare filantrop. E d. maior Pastia, acum deputat, care de mai multă ani a dăruit orașului Focșani suma de 250.000 lei pentru construirea unui teatru. Acum bunul român, al cărui nume trebuie să le rămâie între cele mai scumpe focșănenilor, mai adaogă la suma de sus 100.000 pentru terminarea acestei podoabe a orașului care a legănat „Unirea” desăvârșită.

Acestea sunt acte cari înalță pe oameni mai mult decât orice. E renunțarea cea mai devărată.

Gravul accident de automobil din Dâmbovița. În seara de 16 Iulie st. n. pe la orele 8 și jumătate automobilul d-lui Gheorghe S. Becheanu care venea din București în spre moșia d-sale, Dragomirești, a întâlnit la km. 70, între stațiile Mircea-Vodă și Ulmi, la o depărtare de 10 km. de orașul Târgoviște, mai multe căruțe trase de cai. Dela spatele acestor căruțe a ieșit deodată în mijlocul șoselei un mânz. Șoferul, voind să evite un accident, a cărmuit spre marginea șoselei. Mânzul, speriat, a traversat spre fața mașinei, atunci automobilul l-a lovit și l-a trântit jos, omorându-l.

Șoferul însă n'a mai putut să îndrepteze volanul cătră șosea și automobilul a căzut în șanțul șoselei care este destul de adânc.

Automobilul s'a răsturnat și a apucat pe toți cei dinăuntru sub el.

La orele 10 și jumătate a fost adusă vesteră în oraș de cătră doi ciobani cari au văzut atât persoanele cât și automobilul zăcând în mijlocul d. umului.

La orele 11 și jumătate au plecat la fața locului cu automobilele prefecturei, d-nii Ghica Simionescu, secretarul prefecturii, substitutul de procuror Nicolae Ionescu, polițaiul orașului Ștefu, d-rii Succiu, medicul primar al orașului și Dumitrașcu, medicul secund al spitalului, precum și un număr public în trăsuri.

Când autoritățile au ajuns la locul accidentului, d. Becheanu eșise de sub automobil și sco-

sese de sub vehicul pe soția d-sale, d-na Zoe Becheanu, pe d. Iorgu Mihailidi, arendașul moșiei Dragomirești, și pe ajutorul de șofer Soare D. Georgescu.

Șoferul Lucian Mangani, Belgian, zăcea sub automobil, mort.

D. Mihailidi a fost foarte grav rănit la cap și lovit la coloana vertebrală.

D-na Zoe Becheanu are o leziune deasupra ochiului stâng, care a fost cusută și o umflătură la umărul drept.

Domnul Becheanu e rănit ușor la ambele mâini și la degetele piciorului stâng, iar ajutorul de șofer Georgescu a căpătat mai multe leziuni pe corp și pe brațe.

La orele 2, după ce li s'au dat primele ajutoare de către medicii sosiți la fața locului, răniții au fost urcați în automobil și transportați la spitalul din Târgoviște, iar cadavrul șoferului Lucian Mangani a fost așezat într-o căruță și adus deasemeni la spitalul din Târgoviște.

Pe când domnul Becheanu ieșise de sub automobil, au trecut pe acolo două căruțe țărănești goale și deși d-sa le oferise câte 100 lei de fiecare ca să-i transpoarte în oraș, țărani au refuzat.

D-na și d. Becheanu se află mai bine.

D. Iorgu Mihailide se află în stare foarte gravă.

Sunt puține speranțe de scăpare.

Ajutorul de șofer Georgescu e bine.

Cadavrul șoferului a fost transportat la morga orașului.

S'a deschis o anchetă în privința acestui nenorocit accident.

Petreckeri.

Petreckeri de vară în Seliște. Tinerimea studiosă din Seliște își va ține obiceiul petreckeri de vară în ziua de 24 Iulie v. a. c. la „Rondo”, iar în caz de timp nefavorabil petreckeri se va ține seara în sala festivă a școlii. Invitări speciale nu se fac.

Inteligența română din Tritul-de-sus și jur aranjază o producție teatrală împreună cu dans, cu prilejul adunării generale a despărțământului Turda al Asociațiunii la 6 August c. n. în localul școlii române din Tritul-de-sus. Inceputul la 8 ore seara.

Curatorul bisericesc gr.-cat. din Ciuguzel (Fugad), aranjază o producție teatrală cu dans Duminecă în 6 August st. n. în sala școlii gr.-cat. din loc în scopul augmentării fondului pentru edificarea unei noue biserici gr.-cat. în Ciuguzel. Inceputul la 7 ore seara.

Petreckeri de vară se va aranja Duminecă în 13 August st. n. 1911, în grădina parohială

din Felenyed (Aiudul-de-sus). Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat e al bisericii greco-catolice din loc.

Din străinătate.

Marile călduri din Europa. La Dusseldorf au murit de insolamție 19 oameni.

14 persoane, lovite de insolamție în vreme ce se scaldau, s'au înecat.

Din Duisburg se anunță 4 cazuri mortale de insolamție.

La Paris s'au înregistrat ieri 10 cazuri mortale de insolamție.

Apa Senei s'a încălzit într-atâta, că peștii mor în mare cantitate.

Cadavrele de pești, cari plutesc la suprafață, viciază aerul, amenințând astfel orașul cu primejdia unei teribile epidemii.

Slovenii și noua hotărîre papală. Clubul croato-slav a ținut azi ședința sub prezidenția deputatului Sustersic.

S'a discutat influența socială și economică în Croația a noii hotărîri papale în chestia sărbătorilor. Direcția clubului a fost însărcinată să aducă la cunoștința autorităților bisericești părerea exprimată.

D-rul Sustersic, s'a exprimat pentru menținerea actualei împărțiri a sărbătorilor și e convins că episcopii vor raporta în sensul acesta sfântului scaun.

Ciocnire între republicani și monarhiști. În Barcelona a avut loc din nou o ciocnire sângeroasă între republicani și monarhiști. Ambele partide s'au prezentat înaintea temnițerului de acolo unde voiau să demonstreze pentru prietenii lor deținuți. Întâlnirea a dat prilej la o încăierare sângeroasă între cele două partide. Mai mulți inși au fost răniți. Poliția numai cu greu i-a putut despărți.

Soartea inginerului Richter. Toate silințele de a mântui pe inginerul german din mâinile bandiților în Balcani au fost zadarnice. În ținutul Olimpului au fost cercetate toate locurile, dar nu i s'a dat de urmă. După ultimile știri banda a trecut granița în Grecia. Autoritățile grecești neagă însă aceasta. Un spion trimis anume spre scopul aflării lui Richter, declară, că l-a văzut pe Richter, care s'ar afla sănătos. Autoritățile germane vor face pași de tot energici în Atena pentru eliberarea inginerului.

Interpelație contra lui Manuel. Într-una din ședințele parlamentului englez se va adresa o interpelație foarte delicată ministrului de externe englez. Deputatul Wardvren voește să afle, că secretarul de stat Grey n-a primit plângeri dela gu-

vernul portughez în chestia abuzului dreptului de azil în Anglia. E clar, că această interpelație e îndreptată contra lui Don Manuel și anturajul său, cari după depeșe din Spania și Portugalia, pelreze în Anglia și sprijinește contrarevoluția prin banii împărțiți de acolo.

Revoluția din Persia. După unele telegrame din Persia în fruntea expediției trimise contra ex-șahului se află un Englez cu numele Stock, fostul atașat militar englez la Teheran. Rușii sunt foarte supărați din cauza aceasta și pretind ca în locul lui să fie numit un Rus. Cercurile politice din Persia cred, că Rusia vrea să împiedece cu orice preț acțiunea guvernului de a alunga șahul detronat.

Ex-șahul se află și acum în Astrabad, unde a detronat pe fiul său, actual șah, proclamând în locul său pe fratele său.

După alte știri fostul șah a pornit cu trupe puternice dela Astrabad spre Teheran.

Italia și Argentina. Guvernul Argentinei stăruind în măsurile sanitare hotărâte de a imbarca medicii din Argentina pe bordul vapoarelor cari aduc în America de sud pe emigranții Italiani și de a supune vapoarele aceste carantinei cu toate măsurile luate în Italia, cabinetul din Roma, spre a salvarda demnitatea națională a hotărât să suspende emigrarea italienilor în Argentina.

Leac contra holerei. „Corriere dela Sera” anunță că chimistul Italian Gucrasoni a descoperit un ser contra holerei pe care la botezat „Fibriolin”.

Guvernul italian a hotărât să dea chimistului posibilitatea de a experimenta miraculosul său leac pe o scară mai mare, în ținuturile dela Sud, unde flagelul bântue cu furie.

Consiliul comunal din Roma și primarul Nathan. Unii membri ai consiliului comunal din Roma au protestat contra acelei hotărîri care a urcat dela 10.000 lire la 16.000. le fa primarului.

Primarul Nathan punând chestia de încredere, consiliul comunal în mare majoritate i-a votat încredere.

Căștigurile aviatorilor. Ziarele franceze publică o statistică asupra aviației. Din statistică rezultă că aviatorul Beaumont a căștigat până acum un milion de franci; iar Vendrinos 200.000.

Aviația a făcut până acum 36 victime.

Groznică ciocnire de trenuri în America. Două trenuri cu excursioniști s'au ciocnit lângă Grindstone în statul Maine; au fost 15 Morți și 20 răniți.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke

Trad. de Iunius

(19)

— Urmare —

El mă primi afabil ca compatriot, crede însă, că i-aș putea fi de mai mare folos cu cunoștințele mele despre țară, generalului Loison în văile romanice.

Loison avea să îndeplinească o întreprindere din cele mai riscate. Mie îmi este egal cu cine lupt alături, vorba e să reușească întreprinderea. Generalul îmi dete deci o scrisoare de recomandare către colegul său de arme, care se afla cu trupe număroase în Uri și în valea Urser. Măne sau poimăne mă voi duce acolo. Epistolele adresează-le și de acum înainte agentului nostru din Bünden.

Nu-l mai turbura pe soțul tău cu comunicarea intențiilor mele. Supărarea i-ar mai adăuga către celelalte boale și friguri minoase. Cât despre mine, — tu ști vorba mea: „ori-ori” — nu fi îngrijată. Nu știu unde aș putea găsi locul, unde sălășluiește pacea, nu mai rămâne prin urmare altceva de făcut, decât să dau în furtună. Simțesc în mine viu dorul de fapte. Distracția asta sălbatică și aventurile ce mă așteaptă,

îmi cauzează plăcere. Nu pot trândăvi ticnit în pat, când știu, că sârmana mea patrie e cuprinsă de incendiu.

12. Călătoria la St.-Gotthard

La câteva zile după acestea, fratele Sabine se sui de fapt pe o corabie de pe lacul Vierwaldstätten și se duse de debarcă pe țarm la Uri. Privirile sale alunecau distrase peste locurile de însemnătate preistorică ale țarmului, pe lângă care plutia barca sa, lăsând la dreapta peninsula stâncoasă Grütli, iar la stânga capela și tapșanul numit Tellsprung. Impresia, ce o exercitau asupra lui aceste locuri, cel mult dacă se asemăna cu vederea stemelor unor domni odinioară renumiți din arborele genealogic al unei familii nemești decăzute, a cărei urmași în viață în conștiința propriei lor nimicinii, se umflă în pene, laudându-se cu virtutea strămoșilor.

Inserase deabinelea și el tot mai rățacea prin străzile înguste ale târgușorului Altorf, căutând în deșert adăpost și culcuș. Toate ospătăriile, precum și locuințele singuraticilor erau înfesute cu miliție. Pretutindenea respins, dânsul se adresă în sfârșit unui ofițer francez, căruia îi desvâli încurcătura în care se afla, împărțându-i totodată, cumcă dânsul avea să-l cerceteze pe generalul Loison în cartierul principal. După câteva întrebări, tânărul războinic, — asemenea Samarineanului îndurat, — luă prietinos brațul Bündenului, zicând:

— Aha, acuma știu. E vorba așadar să devenim colegi. Generalul Demont ne-a anunțat sosirea d-tale și erai așteptat în cartierul principal. Vino cu mine, cetățene Prevost, vom împărți amândoi mâncarea și așternutul. Sunt căpitanul Goujeon, adjutantul lui Loison. Măne vom sui împreună calea St.-Gotthardt. Îmi pare bine, că voi avea societate plăcută. D-ta îmi vei povesti despre țara în care vrei să ne conduci.

Primirea ospitală a ofițerului, — deși bine înțelese el nu esercita această virtute pe cheltuiala sa proprie, — i-i era binevenită călătorului nostru părăsit. El urmă pe călăuza sa la un banchet vesel, unde o ceată de ofițeri tineri ai mării republici petrecea zgomotos între râsete, glume și înjurături, flecărind despre bătălii, amoruri, baluri, danțuri războinice până târziu noaptea. Când se lumină de ziuă își urmară drumul prin valea mare dela Uri către muntele Gotthardt. O companie de soldați mergea cântând în frunte. Ținutul muntos îmbrăcat în haină albă a cărei uniformitate o întrerupea numai ici-colo păreții stâncilor și pădurile de brad, ce răsăreau negre din întinderea albă, semăna cu o heliogravură uriașă. Frunzele amorțite se scuturau în bătaia vântului, iar zăpada cădea de pe ele ca o ploaie de stele, care scânteia în bătaia soarelui cu scăpărări diamantine.

(Va urma)

Starea regentului Bavariei. Din Hosensvand se anunță, că regentul Luitpold este pe moarte și desn dămăntul fatal se așteaptă din moment în moment. Lângă patul suferindului se află 6 medici. Face senzație faptul că poliția a permis transmiterea acestei telegrame în străinătate.

In urma zvonurilor alarmante publicate despre starea sănătății Principelui Regent, medicii au publicat o comunicare în care spun că starea Principelui Regent nu e deloc neliniștitoare, că e vorba numai de o temperatură anormală și de niște simptome de oboseală.

Călduri și furtuni în Europa. Madrid. — Furtuna a provocat multe accidente dintre cari unele mortale.

La Corenze grindina a omorât două persoane cari lucrau la câmp. La Bilbao, Valodolit și Corumno de asemenea sunt multe victime omenești.

Berlin. — Căldurile amenință cu mari catastrofe. Zilnic se semnalează incendii și cazuri mortale de insolație.

Praga. — Au fost 8 cazuri de insolație, dintre cari unul mortal.

Lyon. — Toate fabricile din localitate au încetat lucrul de zi din cauza căldurilor și lucrează noaptea.

BIBLIOGRAFII.

—x—

Emil Isac în franțuzește. Trei impresii (publicate în „Românul”) de-ale tânărului nostru poet, le aflăm traduse în franțuzește în marele ziar parisian „L' Humanité” din 21 Iulie n. a. c.

„Viața Nouă”, distinsa publicație literară, numărul 11 din 1 August n., a apărut cu următorul sumar interesant:

Ovid Densușianu: Istorici și filologi (essay).

Emil Isac: Flori albe (poezie).

Al. Stamatiad: Fericirea.

I. Nisipeanu: Elogiul pasiunii.

S. Bascovici: Când brazii...

Ovid Densușianu: Junimistul (schiță literară) din mișcarea intelectuală.

Literatură: N. Beldiceanu: La un han odată... H. Wells și ceilalți romancierii... Rimband la Londra. *Artă:* Pictură fără idei.

Marginalia.

„Viața Nouă” e redactată de d. *Ovid Densușianu*, profesor de limba și literatura română la Universitatea din București. — „Viața Nouă” apare de două ori pe lună și costă pe un an 9 franci.

Administrația: *București*, Calea Victoriei Nr. 184.

„Săptămâna politică și culturală”, anul I-ii Nr. 32.

Sumarul: *M. Mihăileanu:* Constatări dureroase.

** Din scrierile inedite ale lui Șt. Grecianu. * Pribegia unui boer muntean în secolul al XVI-lea (Ivan Vornicul Norocea).

Oreste: Eu am să fac un cântec (versuri).

Kielland: O maimuță (trad. de Gr. P).

Redactor responsabil: *Ațanasiu Hălmăgian.*

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, strada ILLÉS nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori ce lucrări
- în bransa aceasta. -

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderae.

Fondat în anul 1882. — Telefon nr. 688.

BRUCKNER LIPOT

apețier, decorator și fabrică de mobile în
A r a d,

Andrássy-tér 25, palatul Neumann.
(Lângă cofetăria Matzky).

Recomandă mobilele sale propriu pregătite, solide și de o execuție elegantă. Pentru camere de dormit dela 190 fl. Sufragerie (prânzitor), dela 140 fl. Garnituri de salou, dela 95 florini.

Prețuri de cumpărare convenabile!

NEUSCHLOSZ BUTOR

Se vând
exclusiv
mobile
de lemn
tare și
vestit:
■ NEU-
■ SCHLOSS.

Furnisorul societății căilor ferate ungare.

Atelier de I-u rang.

„ASTRA”

instituit de credit și economii, societate pe acții
Szászkabánya.

Convocare.

P. T. domni acționari ai institutului de credit și economii »Astra«, societate pe acții în Szászkabánya, se convoacă la a

II-a adunare generală extraordinară,

care se va ținea în Szászkabánya, în localitatea »Casei de păstrare«, societate pe acții, Duminecă, în 20 August 1911 st. n. la 2 ore d. a.

Obiectul:

1. Fusiónarea institutului nostru, cu »Cassa de păstrare, societate pe acții» în Szászkabánya.

Szászkabánya, la 28 Iulie 1911.

Direcțiunea.

Cumpar

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

In cancelaria lui **Dr. Aurel Nyilvan** avocat, Șomcuta-mare, află aplicare imediat

Un candidat de advocat cu praxă

pe lângă condițiuni favorabile.

Harta comitatului Arad

cu numirile **noi** ale localităților (trase pe pânză și pro-văzute cu leături) se poate comanda la

Librăria diecezană
d.n Arad.

Prețul per bucată **16 Cor.**

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furniseaza prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

Intreprindere de instalarea sonerilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Un commis

cu praxă bună în bransa de manufactură, află aplicare sub condițiuni favorabile la firma

IOAN COMȘA și FIUL, Seliste (Szelistye),
comitatul Sibiu.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloc este mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

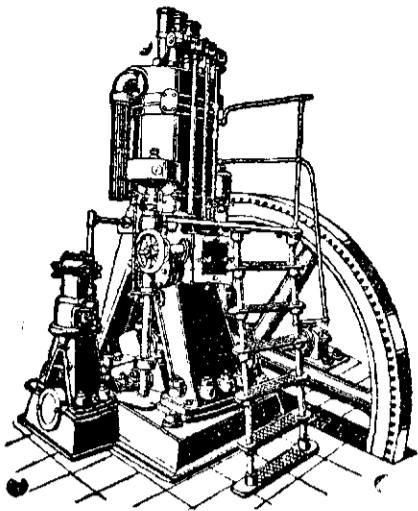
::: Telefon Nr. 671. :::

Lista manualelor școlare

pentru școlile populare, aprobate de înaltul minister, de ven. cons. aradan, oradan și caransebeșan.

1. — Dr. Petru Barbu, Istorie religioase morale. I-a carte de religie pentru școlile populare, aprob. de autoritățile bisericești ed. III. 1905 . . . . . —30	22. Gramatică și citirea maghiară p. școlile elementare cu limba de prop. rom. de Szabó-Dirle. Partea II-a, aprob. de minister sub Nr. 99941/1909 . . . . . —60	34. Curs practic de aritmetică p. clasele 2, 3 și 4 ale școlii primare, ed. VII. reapr. cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3567/1907 . . . . . —60
2. — Istorie biblice II-a carte de religie p. școl. pop. aprobat de autoritățile bisericești, ediția X. 1911 . . . . . —30	Manuale școlare de Iuliu Vuia învățător-director școlar. Aprobate de înaltul minister, de vener. consistor aradan, oradan și caransebeșan.	
3. — Istorie bisericești. III-a carte de religie, apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910 . . . . . —30	23. Abecedar ilustrat p. clasa primă după metoda cuvintelor normale, ed. VII-a apr. cu rezoluția ministerială Nr. 15591/1911, Ven. cons. caransebeșan Nr. 2052/1907, oradan Nr. 2057/1907 . . . . . —40	35. Curs practic de Aritmetică și Geometrie p. clasele 5 și 6, reaprobat cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3568/1907 . . . . . —36
4. Catechizm. IV-a carte de rel. apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910 . . . . . —40	24. Abecedar p. clasa primă a școlii primare după metoda sunetelor vii a lui Gabel, ed. V., cu rezoluția minist. Nr. 15591/1911 și a Ven. Cons. oradan sub Nr. 2067/1906 . . . . . —40	36. Curs practic de fizică și chimie pentru cursul primar, ed. III., apr. cu rezoluția minist. Nr. 13111/1911, Ven. Cons. aradan Nr. 3491/1911, oradan Nr. 877/1907 . . . . . —50
5. — Nicolae Crișmariu, Istorie biblice p. elevii școlilor elementare, aprob. de Ven. Consistor. Ed. II. cu 20 il. în text 1910 . . . . . —45	25. Instrucțiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel ed. II. . . . . —80	31. Curs practic de Economie rațională p. școlile primare apr. cu rezoluția min. Nr. 30049/1908, Ven. Cons. aradan Nr. 5243/1905, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 1187/1907 . . . . . —56
6. Istorie bisericești p. clasa V. VI. elementară, aprobat de Ven. Consistor din Arad . . . . . —40	26. Carte de citire pentru clasa a II-a a școlii primare, ediția IV. cu rezoluția min. Nr. 15591/1911 și a Ven. Consistor oradan Nr. 2067/1906 . . . . . —36	38. Învățământ practic din istoria naturală p. școlile pop. ed. III., apr. de min. sub Nr. 2384/1904 ven. consis. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 955/1906 . . . . . —60
7. — Catechism p. elevii școlilor elem. apr. de Ven. Consistor . . . . . —40	27. Carte de citire p. clasele 3 și 4 ale școlii primare ed. V. cu rezoluția min. Nr. 51994/1908 și a Ven. Consistor oradan Nr. 3067/1906 . . . . . —50	39. Carte de învățură pentru școlile de repetiție economică, ultimii ani ai școlii populare cu rezol. ministerială Nr. 4140/1903, a Ven. Cons. aradan Nr. 1988/1904, a celui oradan Nr. 887/903 1-50
8. — D. Voniga, Istorie biblice, Carte de religie p. școlile populare, Ed. II. cu 40 ilustrațiuni . . . . . —50	28. Carte de citire p. clasele 5 și 6 ale școlii pop. ed. III. cu rezoluția min. Nr. 51049/1908 și a Ven. Consistor aradan Nr. 3990/1911 și oradan Nr. 2067/1906 . . . . . —60	40. Istoria naturală cu referință la Higienea pentru școlile primare de I. Tuducescu ediția IX. . . . . —40
9. Petru Popa, Istorie biblice din testamentul vechiu și nou. Carte de religie pentru clasa III și IV. cu 20 il. . . . . —45	29. Curs practic p. învățarea limbei maghiare p. clasele 1, 2 și 3 a școlii primare cu limba de propunere rom. ed. IV., apr. cu rezoluția minist. Nr. 43830/1910 și a Ven. Consistor aradan Nr. 2241/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5345/1910, partea I. . . . . —50	41. Rugăciunile școlariilor și Cântări bisericești pentru școlile populare române alese și întocmite de Nicolae Ștef, ed. a V-a . . . . . —50
10. Abecedar, prima carte de citire p. elevii clasei I. de Iosif Moldovan și consoții. Ediția VIII. 1910, apr. de minister și Ven. Consistor din Arad și Caransebeș . . . . . —40	30. Curs practic p. învățarea limbei magh. p. clasele 4, 5 și 6 a școlii primare cu limba de prop. română, ed. IV., apr. cu rezoluția min. Nr. 43830/1910 și a Ven. Cons. aradan Nr. 2841/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5541/1910, part. II. . . . . —50	41. Liturgica bisericii gr.-or. române, prețul —70
1. A doua carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. VI. 1910 apr. de minister . . . . . —40	31. Curs practic de limba română p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare ed. VII. apr. cu rezoluția minist. Nr. 51049/1908, Ven. Consistor aradan Nr. 2475/1911, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7287/1909 . . . . . —60	Caete (libele, scrisori) pentru caligrafia rom., maghiară sau pentru dictando și comp. a 8 foi 100 bucăți 1-40
2. A treia carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. III. 1910, apr. de minister sub Nr. 26960/1910 . . . . . —60	32. Curs practic de Istoria Ungariei p. cursul primar, ed. VI., îndreptată apr. cu rezoluția min. Nr. 96050/1910 în mod definitiv pentru școlile cu limba de propunere română. de ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3069/1907 . . . . . —40	Caete pentru desen cu puncte depărtate de 1 cm sau curat albe 100 bucăți . . . . . 5—
3. A patra carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și consoții ed. II., apr. de minister sub Nr. 103233/1910 . . . . . —60	33. Elemente de Geografie și Constituție p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlilor primare cu număroase ilustrațiuni. Ediția VI., apr. cu rezoluția ministerială Nr. 103032/1908 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7289/1909 . . . . . —60	Caete pentru desen punctate și cu modele Nr. 1, 2, 3, 4 și 5, bucata a . . . . . —08
4. Carte de citire pentru clasele V. și VI. ale școlii populare de Iosif Moldovan și consoții, ed. II. apr. de minister sub Nr. 103233/1910 . . . . . 1—		Ceruze (creioane) de calitate extrafină: a duzina (12 bucăți) a 14, 18, 24, 36, 40, 60 și 90 fileri.
5. Limba maghiară. Manual p. elevii claselor I., II. și III a școlilor pop. rom. de Iosif Moldovan și Iuliu Groșforean. Ed. III-a apr. de min. sub Nr. 95525/1910 . . . . . —50		Condeie (penițe) de aluminiu în cutii a 1 gross (144 bucăți) a —90, 1-40, 1-60, 2 și 2-40.
6. Limba maghiară, a doua carte de citire p. școlile pop. române de Iuliu Groșforean și Iosif Moldovan, apr. de min. sub Nr. 105846/1908 . . . . . —50		Cerneală neagră sau antracen, fabrica cea mai bună, litru în borcan de pământ 1-80.
7. Gramatica română p. școlile pop. de Iuliu Groșforean, ed. II. apr. de Ven. Consistor Aradan sub Nr. 1202/1911 . . . . . —40		Praf pentru cerneală în cutii a 24 și 50 fil.
8. Curs practic de istoria literaturii rom. de Iosif Stanca . . . . . —40		Tablete de piatră în rame de lemn I-a calitate, duzina (12 bucăți) Nr. 2 cor. 2-30, Nr. 3 cor. 3-40, Nr. 4 cor. 3-50.
9. Exerciții intuitive elaborate pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu apr. de Ven. Consistor din Arad . . . . . —50		Ceruze de piatră (stile) învăluite în hârtie și ascuțite, în cutii a 100 bucăți 66 fil.
10. Geografia Ungariei p. școlile pop. de Iosif Stanca, aprob. de Ven. Consistor Aradan . . . . . —30		Gumi de șters, duzina (12 buc.) a 20, 30 și 60 fil.
11. Gramatică și Citirea maghiară p. școlile elementare cu limba de propunere română de Szabó-Dirle. Partea I-a apr. de minister sub Nr. 99941/1909 . . . . . —50		Tocuri (coade, cotoare) pentru condeie, duzina (12 buc.) a 12, 18, 40 fil. și 1 cor.
		Bureți pentru tabla școlii a —60, —80, 1—, 1-20 bucata.
		Bureți pentru copii 100 bucăți cor. 1-60.; mai fine a 10, 12, 20 fileri bucata.
		Cretă albă pentru tablă, fină în cutii, 1 klgam 50 fileri.
		Cretă albă preparată în cutii, duzina 40 fileri.

Să află de vânzare la **Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.**

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și pre-
țuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă dis-
tincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la expoziția
din Sepsiszentgyörgy cu
medalie de aur.

Doă fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnă-
torie de fier.

B r a ș o v .

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuește:

stabilimente de turbine, motoare și locomobile de
uleiu brut „Coroana“, mori mănate cu motor și
apă, stabilimente electrice, stabilimente de trans-
misiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și
sanatorii aranjat conform tuturor
reecerințelor moderne; — dietetică
după sistemul lui **dr. Sahmann**; —
(băi de aier, de soare, de aburi, de aier cald,
de acid carbonic, de oxygen, de radium,
băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică
și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele
ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, anemie,
diabet, diatheză urică, reumatism, boale de stomach
: : și de intestine, etc. : :

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în
: : stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. : :

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detaluri stă la dispoziție
direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

„Deganin“ contra gândacilor.

Bucură-te d-nă dragă, că încurând nu vei
mai avea gândaci (șvabi) în bucătărie, de-
oarece firma românească: **F. A. DEGAN**
din Fiume, (postafiók Nr. 163) a in-
ventat un praf nou

„DEGANIN“

care e cel mai bun și pe toți îi omoară.
Costă 1 Kgr. **3 Cor.** Mai puțin ca $\frac{1}{2}$ de
Kgr. nu se trimite. Porto costă 72 fileri,
iar banii se trimit anticipativ (înainte) la
firma susnumită. Dacă comanzi 4 Kgr.
Cafea, atunci cere și 1 Kgr. „Deganin“,
căci 5 Kgr. se trimit franco. În Fiume toți
vorbesc de praful „Deganin“, căci l-au
probat cu mare rezultat.

Cere gratis și preț-curent româ-
nesc pentru **Cafea bună.**

„Deganin“ cu mare efect.

„Deganin“ moartea gândacilor.

„Deganin“ cea mai nouă invențiune.

La
**Librăria die-
cezană, Arad**

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu cop-
cii, 1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.